

СРПСКИ СИОН

Год. XV

Број 15

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ
КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 31. јулија 1905.

ЗВАНИЧНО.

Његово Високопреосвештенство Господин
Епископ Бачки *Митрофан Шевић* благоизволео
је јерођакова манастира Ковиља Лаврентија
Лесковца чино и правилно рукоположити у
свето-арханђелском храму у манастиру Ковиљу
дана 13. (26.) јула 1905. за јеромонаха-презвитера.

НЕЗВАНИЧНО.

Преставка

кр. Леополду II. и угарском сабору 1790.

Д. Р.

У „*Одломци о гробу Ђорђу Бранковићу
и Арсенију Црнојевићу патријарху*“, написао
Иларион Руварац, Београд 1896., рекло се
на стр. 125. где се нашао спис, што ћемо
га овде у целости да наведемо.

Иларион није био на чисто, ко га је
саставио, а што није био у стању да
каже позитивно, да га је написао сенатор
пештански Јован Мушкатиrowић, као што
је држао, узрок је то, што Мушкатиrowић
није био посланик на народном са-
бору 1790.

Истина, Мушкатиrowић није био по-
сланик 1790. ал се из писма земунске
црквене општине од 11. Августа 1790.,
писатог своме посланику Јовану Макси-
мовићу (в. бр 18. о. л. за 1903. стр. 521.)
јасно види, да се Мушкатиrowић за време
сабора бавио у Темишвару и састављао
посланицима разне ствари.

Као што смо напоменули на поме-
нутом месту на стр. 583., да је Мушка-
тиrowић морао саставити и „пунктове“,
што би их требало поднети угарском
сабору ради узакоњења српских жеља;
биће, да је он саставио и преставку, која
се имала поднети краљу Леополду и
угарском сабору.

Како је Беч знао завести већину са-
борску да се не обраћа угарској дијети;
то нису до ње доспели ни поменути
„пунктови“, нити ова преставка.

Исту преставку доносимо — у колико
се од ње нашло — у целости ради њеног
историчног значаја, односно да се види,
кад се и како почело „песничким заносом“
причати о историји српског народа у
Угарској, који нам је занос доста невоље
допринео.

Сама преставка гласи:

*Свјашчењејше краљевско Апостолическо
Величество.*

Високи поглавари, славни чинове и власти!

Кад су грађани краљевства Мађарског и к њему прикључених части она шчастљива доживили времена, да се под садашњим Главним краљевства Собором и краљем законом крунисаним усреће, и такође повређена и замршена истог краљевства права и преимущества поправе, словом, древња (сва) поменутог краљевства и сојединени њему части Система, којом је чрез многе натраг већ учињене вјекове између многоразлични промена времена постојало, обнови: да дозволи Свјашчењејше Ваше Величество благоутробно, а високи Поглавари и Славни чинове и власти милостиво, што би доле-подписати такође народ Сербски или Расцијански, који велику државе ове част саставља, своје такође тегобе и проше-нија смирењејше и покорно предложио, како би и овим сходно љекарство при-нето, и једнодушије, јединствено сваке државе благо, подигнуто било.

Да би се пак она, који исти благо-вјејни народ буде предлагати и искати добро распознати и расудити могла, за нужно судило се ствар ову издаље, у колико к предпријатију овом служило би, и от самог Славног краљевства овог Мађарског почетка синоптически (на кратко) поискати, чрез многе епохе времена прећи и на данашње реченоје рода Расцијанског стање доћи.

Род Мађарски кад је под вождовима својима из Скитије изишао и у краљевству овом остановио се, таки с почетка и јошче у поганству да је древне народе у крило своје примио, или што је веће земље оружем освојио, без да би их напунити могао, или пак што је као ратни у честим и различним бојевима много от своји погубио, а таковим начином штету своју поправити старао се, Памјатници древни историка сведоче. Примљеној по том небесној Христовој науци, да је исто примање и управи с другим народима содруженост продужио, нитко неће, ком је историја отечества позната, отказати

оном јошче древна Римљана златном правилу набљуденом будући, које Ливиј тако изражава: „Кад се ни једно није презирало племе, у ком се славила храброст, растло је Римско владјеније“. Исто пак правило први и свјати краљ Мађарски Стефан међ Декретима (Decreta) књига I. гл. 6. тако изложио „У гостима и пришелцима толико је полза да достојно место у краљевском достоинству место може имати, откуд је нарочито Римско растло владјеније, зашто једног језика и једног истог обичаја краљевство слабо је и нарушително, зато препоручујем ти Сине мој! (ко Емерику) да благовољенијем ове питаш и честно држиш — — иначе величајши убитак трпиће твоје краљевство“.

Праоцево излажећег народа Сербског или Расцијанског, иначе благородњејшег Стабла Сарматически народа и списатељама већ у другом веку после Христовог рождества познатог, из ког је и први Боемски краљ Само, који је 635. крунисат, по свидјетелству новјејшег истог народа списатеља Пелцел, јесу с Мађари у строго тако реченом краљевству Мађарском нашли, и чрез Арнулфа (Германског) Немачког императора и краља и Мађаре великом Моравском краљевству порушеном будући и Мађарима овде насељавајућим се јели велим част какова у краљевству овом напла се и первородни житељи били? будући да Моравци, Боемци и Срби или такође Себли к једном Сарматически народа стаблу принадлеже; сљедователно и њиова такође част таки овде у својим поселенијам јели заиста или су се само у Државама Илирическим налазили? От ови тамни исторически во-проса мало престајући, за настојашчи предмет довољно је знати то, да су први домашњи Мађарски краљеви или чрез погодбе или оружјем илирическе земље придобијали, истог народа владјетеља кћери за себе узимали и своје напротив за њи давали, а проче као и друге уроженце, васалне, сирјеч грађдане и поданике краљевства држали, и како што су војне и мира терете заједно носили, тако су се и међу њима једнаком мером зва-нија и благодјејанија дјелила.

Предсказана да би тим јасније видна била и својим свидјетелствима подрешила се на сљедујућа пазити проси се: Ником није непознато, који је само са историјом краљевства овог упознат, да се између Палатина краљевства овог броја Радо, који је под Андрејем I. около љ. 1056. достоинство ово отпављао. Истина до овог њеки историци и то познији за Алемана или ти Њемца држе, но ако се само или ово посмотри, које је Сербског порекла и које се и данданашњи код они Серба, који народна имена предпочитују библичским, садржава, и кад се притом дјела овог Палатина промотре чрез кога је Славонија светој краљевства овог круни сојужена, ни једна не остаје сумња, да није Палатин овај Сербљин или ти Расцијан био. Зри живот Палатина краљевства Мађарског лист 9. Праја љетопис краљевства Мађарског част I. лист 59.

То исто држати треба и о Палатину краљевства овог шестом Виду, који је у достоинству овом около љета 1072. под Соломоном и Гејзи био, хотја списатељи познији њега такође за Алемана држе, јер име Вид је т народње сербско, и да је он зацјело Сербин био потврђава, његовом такође зету име било Илија, а Elia, расцијански Илија се зове. И шта више у преднаведеном месту, како што се окружје добара Вида овог описује у речма: „кад су натраг путешствије у Мађарско чинили (т. ј. краљ Гејза и Мађари) у Бузин Село и Видов спахилук свратили се“, јавно је да се и добра ова у Босни, гди већ сад Бузин није село, но град и отког графови Кеглевић предикат имају, и може бити са истим Видом и сојузити се могу, положена била. Ил би се тако предречена имена или положена притјажана добара у осмотреније узело, све ово сведочи, да је Вид прави Сербин био, оком једно би то желити требало, да историци истинитије сказују.

Равним начином и осми, који међу Палатинима краљевства овог у љету од прилике 1100. има место Јоан I. Урош, да је такође Сербин био, име Урош које је собствено Сербско показује, и то исто отуд јешче већма јавствује.

Што је Бела II. и сљепи краљевства насљедник и мало затим краљ Мађарски љ 1128. Славног Сербског кнеза и вчитата комита Македонског Урош кћер Јелену (је ли пак непосредствено предходег или другог, ко ствари непринадлежи) за супругу частљивјејшим волшебством узео, покрај које је и титулу краља Босанског добио, и мало по мало изчезавајућеј краљевској крви откога је и распрострањена била, — из које су и три посљедовша краља Гејза II., Ладислав II. и Стефан IV. рођена по свидјетелству истињегни домашњи списатеља, како Бондин Декр. 2. књ. 6. лист 258, Туроци хрон. гл. 63., Дуфресне о Фам. Далм. Славон. и пр. гл. 3., Праји љетопис част I. књ. 2. лист 123.

Сматрајући на то да су сирјеч Расцијани ово под првим Мађарским краљевима највећа у краљевству овом достоинства отпављали, ово пак да је у почетку XII. стољетија књагиња сербска краљевском сину и краљевства насљеднику, а мало затим краљу у супружество узета, види се да је погрешно славни они Матија Бели у знању краљевства Мађарског, кад почетак живота Расцијана у вароши Будиму на XV. стољетије и Сигисмунда Императора и краља Мађарског времена возноси, зашто по којему праву он на то време, кад је Георгиј Деспот светла зданија, која су се за краљевску столицу држати могла, подигао, возносити може по том истом, ако не пређе на XI. стољетије, кад су предречени поглавице и краљица родом Расцијанка тамо живили, може се вознести. О чем јошче већма увјерити се можно, кад тек расуди, како је јошче у XI. стољетију под светим Ладиславом, Далмација, Хорватска и Славонија ко круни краљевства Мађарског припала, који краљевства већу част Срби састављају, а много мању Хорвати из другог Сарматијског народа стабла са Слезиянима једнако происходећи. У којим краљевством налазили су се наравно такови поглавице, који су таки и на највише почести, по начину мудрог правленија, подићи се морали. И тако исти ови при краљу будући, наравно су како они, тако и други њиови националисти у

Митрополији и престолној вароши Будиму и поселили се.

Около ове времена епохе, када не би за краткостију стајало, могла би се на против тога многи примјери навести, гди су кћери Мађарски началника (principum) за сербске или расцијанске полазиле, и тако непрестано сродства и пријатељства тјесњејши сојуз измеђ ови народа продужен је био. Но међутим од овог као излишног и к сфери историјској принадлежећег предмета престајући:

Да је Роланд Бан Маховијски и на годину 1272. Палатин 45. краљевства овог, Расцијанин био, отуд јавствује, што сам Вербеци у свом Тречаственику излаже, част I. Н. 94. да међ Бароне краљевства и Бан Зворнички и Маховијски, — от који овај је већ у њиово време чрез Турке уништен бил, а онај јошче стојаше, — принадежи. А будући да су Банати ово били, и то Маховијски Сербјански, који је знатну Сервије част покрај Саве у себе узимао, и сад се от Расцијана Мачва зове; други пак Босански од познатог на Дрини рјека лежећег града Зворника наименованије носећи, који к расцијанској фамилији Миросавића под Матиом Корвином, по закону наследства, како што ће се ниже видити, принадежаше; никаква тако не остаје сумња, да се и овај Бан Маховијски Роланд или боље рећи Радоња Сербин и наследни комит тамо био, који за Палатина по вишен исти Банат, како што су у данашње време комити Пожунски били, није оставио, будући да је при том извесно, да су Срби у то време јошче краљеве своје у овим странама имали.

А да је Лудвик I-и велики, који је год. 1342. владати почео, а 1382. окончано, и тако пуни 40 година кормило краљевства овог счастљивјејше држао, другу супругу, по имену Јелену, кћер Стефана Немање, којег њеки списатељи за Бана, други пак за краља Босанског држе, за собом имао, учи јединодушно свију историјка согласије, из које је такође Марија I. краљица родила се. Ето тако и пак чрез пол женски крв сербска на краљевском престолу Мађарском.

Растећеј потом у веку XV. Турској у Европи сили, кад је Србије Деспот Георгиј видио, да снагом својом тој противустати није кадар, тврдињу Београд и знатну Србије част са Сигисмундом Императором и краљем Мађарским за друга добра и то знатњејша у Мађарској и Славонији тврдињи сирјеч вароши и варошице променуо је, од којих међу другима Бонфиниј сљедујуће числи: Слан камен, Бечеј, Келту, Вилагоц, Токај, Мункач, (која варош и данашњи дан има од њега привилегију вашарску) Таљ, Ргец, варошице пак Сатмар, Бисермин, Тур, Варшан, и. пр. Притом у Будиму исти величествене имјејаше палате, које су се за краљевску столицу држати могле. Овај исти Деспот потом међ Бароне краљевства подигнут, по Н. 13. част 2. под сопственим печатом Прокураторе постављаше. Деспота овог могућство јавствујет и из члена 25. Алберта краља од г. 1439. који се тако изражава: „По прошенију житеља наши ми ћемо заједно с њима радити да Расције Деспот и комит Циције и прочи великаши (magnates) спахи луке или притјажанија . . . не пришелцима и иностраним, но мађарским људма за чест давати морају“. — Овај Деспот у толиком је почитанију код Мађара био, да изгубљеној будући код Варне љ. 1444. битки у којој су 16.000 Мађара били, и при којој је и он са 4000 своји Расцијана био, гди и краљу Уладиславу I. и иним другим поглаварима погубљеним будући, за особену срећу народ је Мађарски држао, да је он с Јованом Хуњадиј краљевству сачуван. Године по том 1446. кад се у Дијети о поставленију управитеља краљевства радило, буде исти Деспот са Јованом Хуњадиј, Франциском или Ферком од Талоц Баном Хрватске и Николом Ујлакијом за управитеља краљевства за избрание предложен (кандидат), између који Хуњадиј буде потом и изабрат; и сва ова по свидјетелству домашни списатеља Туроциј Хрон. част 5. гл. 38., Бонфин Декр. 3. књ. 7., Раткаи књ. 3. лист 91. 95., Сент Ивањиј Дисерт. Пар. Н. 92. љета 1448. извјесна су. Под овим пак често реченим Регулом сербским,

да су многе друге истог народа од великаша и благородни фамилија у Мађарску и части к њој сојужени јошче чрез Турке неосвојене, које су с њим како што је речено и војевале, прелазиле, Бонфин декр. 3 књ 6. и у будушће такође том следовале се, једнака с њима права и преимущества уживајући нитко правичан и без неправде ко истинитости, правичности и гостољубију Мађара не може у сумњу довести.

Овим о једнакости права и преимущества Сербског народа сказаном дају јасност и посљедовавши краљева закони, како Матије Корвина дек. 5. Член 3. и 45. или ти последњи од г. 1495., по сили којих народ овај од десетка Прелатима римокатолическим дајемог, ослобођава се, будући да исти десетци ко своје религије церквама, како што из члена 4. 15. 74. видно је принадлежаху. И тако кад је клир Расцијански восточној цркви привержени, право десетака равно римокатолическом клиру уживао, јестествено је, да су и мирјани оним истим правом радовали се, којим су и прочи краљевства великаши и благородни, с којима су они такође војевали и друге отечества терете носили.

К бољему изјасненију речене једнакости служе такође следуюћи примери, којима ће се од полдневне светлости јасније доказати, да су и мирјани Расцијани истим правом, којим и прочи уроженци (*indigenae* благородни) у Мађарској радовали се.

(Наставиће се.)

Синодални избор

горњокарловачког владике 1874.

Д. Р.

Како је изабрат 17. Августа 1874. архимандрит бездински *Теофан Живковић* за владикау карлштатског и ко су му били сукандидати; види се из следећег изборног записника.

Понеже воспосљедовавшеју дне 16. Септемврија 1872. смртију Лукиана Николаевића, Епископа иногда Горњо-карловачког, Епархиа сија упризднена заостала; то благоизволилосја Јего царском у кра-

левско апостолском у величеству всемилоствивјејше соизволити, да ради дополненија предименованија Епархии Горњо-Карловачкија Епископског избранија Синод под моим Предсједателством держатисја имат.

Какова јаже својства во таком лице, которому Епископское достоинство и пастирское звание, вовјераетсја, взискујутсја, и без моего пространшаго о том опоминанија вједомо јест Вашим Преосвјашченствам. Тјемже остае мње точију настојашчему синодалному Собранију ко Архиепископском саву между клиром способнаја лица со сим открити, ато јест:

Теофана Живковића, Архимандрита Бездинског

Стефана Михајловића, Архимандрита Свјато-Георгијевског

Гедеона Цветића, Архимандрита Месићског

Кипријана Стануловића, Архимандрита Ковиљског.

Сего ради на сем дјело остае сја, да Преосвјашченства Ваша, от сих јединаго, јегоже за достојњејшаго званија Епископског держали будут, изберут и избранога на сем моем откровени именујут, придавше свој глас, печат же и подише.

Избрание сие Богу и Јего царском у краљевско апостолском у величеству угодно бити познаетсја, јегда оно согласно и јединодушно будет.

В Карловцјех, дне 17. Августа 1874.

М. П. Аз Герман Ангелић с. р. Епископ Бачки дају глас мој Архимандриту Бездинском у Теофану Живковићу, бити јему Епископу Горњо-карловачком у.

М. П. Аз Никанор Грујић с. р. Епископ Пакрачки, дају глас мој Арх. Бездинском у Теофану Живковићу, бити јему Епископу Горњо-Карловачком у.

М. П. Аз Емилиан Кенгелац с. р. Епископ Вршачки, дају глас мој Арх. Бездинском у Теофану Живковићу, бити јему Епископу Горњо-Карловачком у.

М. П. Аз Прокопиј Ивачковић с. р. Патријарх Србски, Архиепископ и Митрополит Карловачки, дају вмјесто Епископа Будимског Арсенија Стојковића, јако от него оупномошчен глас Арх. Бездинском у

www. Теофану Живковићу, бити јему Епископу Горњо-Карловачкому.

М. П. Аз Прокониј Ивачковић, Патријарх Србски, Архиепископ и Митрополит Карловачки. дају глас мој Арх. Бездинскому Теофану Живковићу, бити јему Епископу Горњо-Карловачкому.

Писма

Арсенија Радивојевића ексарха

писата

владици карлштатском Данилу Јакшићу.

Приопштио

Д. Р.

По смрти Арсенија Теофановића владике костаяничког († око Маја 1753.*), послао је митрополит Павле Ненадовић за свога мандатара у исту епархију Арсенија Радивојевића, ексарха Архиепископско-митрополијског, који је у њој отпављао епархијске послове све до инсталације новог владике Јосифа Стојановића т. ј. до 26. фебруара 1754.

Из тог су се времена сачувала ова писма Арсенијева, писата карлштатском владици Данилу Јакшићу.

I.

Преосвјашчењејши и словесњејши Г. Епископ, мње Г. Отац благодаћејши!

По должности мојеј, не остављаем јавити Пр. В., мое здје в Севериње пришествие по указу и нарежденију Нашего високопреосвајашчењејшаго и високоповелителњејшаго Г. Арх. и Митр. Г. премилостивјејшаго Принципала и великаго Благодјеја нашего, в сеј удовствујушчеј Епархии находитисја и дјела церковнаја и што касаецја до јурисдикции них високопр. оправљати и исполњавати и здје задржаватисја будем до тође, докле ново избрани

* Како се нигди не наводи дан смрти Арсенијева, ми смо у 2. бр. о. л. за 1903. на стр. 61. рекли, да се Арсеније преставио „биће Јулија 1753.“ и да је Арсеније Радивојевић стигао у Северин 17. Авг. 1753. Ну, то не стоји. Арсеније је умро пре Јулија 1753., пошто је Јосиф Стојановић већ 24. Јунија био презентиран двору за владика од Ненадовића, а Радивојевић је већ 14. Авг. био у епархији костаяничко северинској. На истом је месту погрешно наведено, да је Јосиф Стојановић потврђен био 3. Авг. а треба 31. Августа.

Уред.

Архијереј посветитеја и сјемо пријдет. Тако ваше Пр. препокорно прошу, по указу них Пр. жеже би милост отеческују сотворили и скорјејше по тому свјашчевику оправити један формулар от преписаних свјашченических домов и их кровну фамилију, занеже свуд во Епископатјех наших православних извершили и по должности них високопр. послали, кромје ове северинске и проч. епархии остало не совершена, узроковало смерт свјато почившаго Г. Епископа Арсенија Теофановића, за то просим информацију от вашего Пр. каковим ли начином тое дјело извершити можем и них Пр. за скорјејше от мене ожидајут конскрипцију сеа епархии. Обаче не вјем како в том дјеље поступити и концу благому довести, а навластито них високопр. заповједили су мње, да абие јегда пријдем в Северин, пишем Пр. В. за информацију совершену просим и вејакаго благаго совјета и отеческија милости и наставленија водителства моего здје, понеже обичаја ове земле не вједају, а к тому и за колико времја будусја здје задржавати, и намјестническое дјело исполњавати, мислим продолжитисја хошчет и цјелују зиму, того ради мољу наставлениа и совјета Пр. В. и мене в милост и незабвенују меморију отеческују и свјатим Архиепископским вашим богоуслишаним молитвам вручаем, с цјелованием свјатија десници пребиваја и јесм

Вашего Преосвјашченства

нижајши слуга

Арсениј Радивојевић с. р.

А. и М. ексарх.

Из Ровишча Авг. 14. 1753.

Р. С. От здје похотим у монастыр Леповинској и тамо праздник Успенија Пресвјатија Богородици проводити. Чаем жалостни и тужни глас, да сте В. П. разумели за Марчу монастыр, отјата јест от нас и калугере изгонили вон, т. ј. Г. генерал Петациј с командом узел по декрету них Цес. крал. Величества. и тако на пут шест стража стоит и никого непускајут у нутр манастира до далшего просмотра их Величества наших всемилостивјејших царей.

Особито препоручаем В. П. сего листодавца диакона Стефана, милост сотво-

рите јему, што би јего рукоположили во степен свјашченства.

II.

Преосвјашчењејши — — —

Препокорно прошу опрошченија за до-саждение у П. В. просити дерзају и препоручити бједнија и жалостнија калогере братију нашу о Христје, бившија свјато архангелскија обители марчанскија, јаже прошлаго љета милости отеческија сподобилисја код П. В. получили, и во епархии богохранимој карлшчатској П. В. трегодишњеј допушчењеј милости, милостивно просити, тако кои вједом јест П. В. јеромонах Авакум, нарежден бил, и што прибрал честье јест јако игуману и братству того монастира предал јест. А оставшее непокуплено, ходатајством П. В. уповаем јако им бједним паки препоручителним писанием, на свјашченство и хриистианом обещанаја милостиња издати неотреклибисја, а они свјашченици должни јесу за своја милостинодавци код трона Божија всегда отслужити непремјено будут, того ради всеусердње просим и молим, утјешите их милостију отеческују, за кое и уповаем несумњено тују милост П. В. получитьи, в прочем — — —

Из мов. Лепавина Авг. 22. 1753.

Р. С. Игумен Софрониј намјерает от здје у име Божије походити у Карловце к високопр. Г. Арх. и Митр., а отуду чаем у Виен всевисочајшему двору наших всемилостивјејших царей плачевно припасти и милости просити (и всја на Господа Бога и на матер Божију надежду имјеем и на Их ц. к. вел) јако милост получитьи будут.

III.

Преосвјашчењејши — — —

(Прво је молио, да рукоположи ђакова Луку за презвитера.)

За велико удивление јест мње П. Г., да до ниње писах 8 писмах високопр. Г. Арх. и Митр. милостивјејшему Благодјеју моему, и никакова отвјета до ниње неполучих, за кое сам не вјем и в недоумњених сушч пребивају, што из того будет, на која писма моја конечно требует и потреба велика гласит отвјешчати, и декларацију послати, и тако во бједној скорби

стоју, и невјем што отвјешчавати, кому о дјељех и прошениах надлежит рјешение дати незнају, занеже не ишчу воли мога, но воли пославшаго мја здје.

А со здјешним Г. генералом Граф Петапиом у великој злости и сваћи живим, и како ми је бједнасто одговорил на мое писмо јему писато, такова хула и безчестие неслишати, обаче ја прежде јего мало от чести дерзнул ушчинути јусом каноническим и привилегијским пункти и проч., на кое јему весма видилосе прогивно јего аукторитету, јако мужу сушчу благородну, и дал транслоцирати и у Виен послал, обаче и ја јего во оригинале писмо послах до моего Г. Принципала, и к тому писма моего до јего Екселенции писате копију послах вчерашном почтом, а ничто друго П. Г. само што одерзновено поступих и свјашченике наредих у диштрикт марчански, ондешње Христиане отвращати от уније, на кое вси возвратилисја својеј православној цркви, а ниње конечно запретише да неусудимсја онамо какову команду имати, и на мостове кустодију поставили, от свјашчеников наших никого недати пропустити, но воспјат их возвращати, и ашче скорјејша какова помошч не пријдет от Их ц. кр. величества да можемо цјелу јурисдикцију во оном поменутом марчанском диштричтје имати, то по истиње Пр. Г. вси пропаднут, понеже људе на сваки ден прелшчајуг и претет живе на коцеве надјевати, ашче не би от их кто ишал у Марчу службу слишати и унитским марчанским свјашчеником приложитисја и от них депендиратисја.

Посилаем Г. П. копиу от свитка, Генерал Петапии што по својеј воли и сам изволил нацасати, и в диштрикте марчанском кнезозом чрез Ламатшперга обершчера дал публицирати, из коего истиваго дјаволскаго инструмента и сјети јего видјети будете. како народ ловит удицеју и прелшчајуг. Новин сваки дан здје, невјем што прежде писати В. П.

Само разумеосам да новоизбрани епископ Јосиф архимандрит пошел у Виен такожде и Г. темишварскиј епископ јест отшел у Беч. В прочем — — —

Из Сјеверина Окт. 4. 1753.

Р. S. Ови дана чрез генералију веју, њеко писмо дал Генерал публицирати по фарах наших свјашчеником православним, обаче радити будем сваким начином копију добити, и јегда добием, то и В. П. пошљу, ашче и вједомо мње от части, обаче докле цјело неувједомимсја вјеровати не могу. Sapienti pausa. Просјашчее от В. П. јешче неполучих известие.

IV.

Преосвјашчењејши — — —

(Прво је молио да ђакона Игњата Жарковића из села Мучне рукоположи за презвитера и да га на исту парохију сингелијом утврди, а за тим да Божу Тишљарића из Северина рукоположи за ђакона).

Превручајушчесја — — —

В Севериње Окт. 28. 1753.

Р. S. Ново за ниње јавити В. П. от здјешнаго предјела неимјеју, развје равно пасира за отјатие мон. Марчи, и ниње по извјестију Г. обрестлајденанта Микашиновића, да се них ц. к. вел. зјело изрјадно увједомило из привилегија древних за мон. Марчу, да сут наши православни фундали, и тако трактираетсја ниње, гдје и само их вел. наши всемилостивјејши царие и Госпожа мати и монархиња (во конфирмации јест), а первују резолуцију их ц. к. вел. чају дасте разумјели, обаче вторују скорјејше чаем да будемо разумели. Само да Дух свјати вдахнет в сердце их Вел. да нам паки вратет отјати манастир.

Друго разумјех из писма них високодостојњејшаго Г. Арх. и Митр. Г. Принципала нашего, да ново изабрани Г. епископ костајнички и сјеверински Јосиф Стојановић ходатајством них вспр. конфирмацију добил, гдје и освјашчение во епископа скоро сљедовати будет,* и овамо узрјети јего надјеемсја кратким временем.

На Г. генерала Граф Петаццију, от их вел. декрет пришел, да во диштрикје марчанском, наше цркве закључене отворит и наши свјашченици ондешним христианом да службу должнују извершујут, и не хотјел сотворити, но иначе он паки Их ц. к. вел. информацију послал, јесм solenis-

sime протестирал код них ексцеленцие Г. Генерала да свјашченике наше наредити и послати тамо службу должнују исполњавати. На сија Г. поменути, паки изволил протестирати у име них. ц. к. вел. да не пошљем свјашченике тамо до указа втораго, и ашче би многе послал, то их све будет оковати у жељезах и в темницу поставити јешче и мње самого неотречет сицевим образом трактирати, гдје между мноју и Г. Генералом велика крамола здјелала се јест от пол третиаго часа после полудне даже до пол седме уре пребих у јего резиденции в Копривницје сего текушчаго 24. Окт. доста нечастија между нами било јест.

Потом по указу Их вел. и декрету, споменух јему за субстанцију свјато почившаго Г. епископа Арсениа Теофановића да нам изручит, он же отвјешчал, да јему приходил њеки калогер из мон. Гомириц Софрониј Черни и показал јему квити генералну от 500 фор. того ради немогал нам изручити, но веја акта аудиторска и јего квите, копију послал у Виен них ц. к. вел. и тако надлежит нам ожитати втори мандат. Что пријатие сотворил нам окајани Софрониј, доволно накралсе новаца хилендарски, равноже ожимаем јешче ове почте отговор от них в. д. п. за фару марчанску, потом вједаем что творити будем, ашче нас њеки и постраждает, само (до их вел.) милостивјејшаго отвјета ожитати будем, а бједни они христиани имајутсја при смерти свјатаго исповједания и причашчения и кршчения младенци, убо что да сотворим, развје теријение имати до воље Господа Бога и них величества.

Поп Андреј комуницирал ми В. П. писание, јеже им обоим пишете како јему, такожде и Љубоевићу, вјери неимате им, само јешче совершенно незнају за попа Андреа, обаче Љубоевић тајни унит, како слишим различна бједствиа овамо бивајут, днес доволно наслишахсја от јединаго достовјернаго из многих вешчеј познати нам, что он бједни потапилсја јест.

V.

Преосвјашчењејши — — —
Посидаем по сему дјакону Вучковићу

* Стојановић је посвећен за епископа 6. Јануара 1754. год. Уред.

катори просил благословениа отпустити јего к В. П., сим отпушчаем и сију копију от Их ц. к. вел. нашеа всемилостивјејшиа монархини и матере. Само да видите како издана јест на них Превосходителство нашего всемилостивјејшаго Г. Принципала ради манастира лежашчаго у генералии вараждинској Марчи, што и како на посъедак из сего бити, ја овдје јелико могу по указу них ексц. Г. Арх. и Митр. совјетују народ да у свакому миру и тишини пребудут, и публицирах вчерашњего дне писмо них ексц. Принципала нашего, такожде и прилагаему копију их вел. и по цјелој славној Генералии вараждинској устроих чрез умне свјашченике, да во всјакој фари прочитасе, и што видим, тако гдје надлежит јавити будем. Но само једна вјечна жалост мње што пропадоше онолике душе хриистианске живущче у котару марчанском, а више ничто помоћи се неможемо противу оваке жестоке резолуције, но веја окопираше и унити стадоше. Нанесла сија резолуција вјечни плач и тугу и смущение сердца нашего, убо што да сатворим развје ашче Господ непоможе, труд них екс. Г. Арх. и Митр. засвидѣтелствовал јест, и како да радимо и подвигемосја код их вел. и врата милосердиа да толчемо, за кое и недвоим да получити небудемо отјатое паки у наше руке датисја. Прочаја Пр. В. овдје све здраво и мирно, субстанцију почившаго Г. Теофановића јесм примил к рукам, обаче от новаца весма худо, занеже Немци расточиша.

В прочем — — —

Из Сјеверина 30. Ноем. 1753.

Sapienti рауса. За резолуцију сохраниите прошу.

Јешче једин дјак походит тамо с своим сродником Митрофан Гаџеша, просил мене јего препоручити В. П. за дјаконство, тако на В. П. воли стоит, не могу отрестисја просјашчих, тако может паки пријти како отшел. Само совјетујте их, јелико више могох севјетовах их, обаче бјежут неимјејут чим плаћати новому Г. епископу.

VI.

Преосвјашчењејши — — —

Писание В. П. отпушченое ко мње чрез

ново-поставленаго свјашченика Боже и Игъатија пријмил јесм, на кое зјело смирено благодарствују сотворшим милост им убогим; свјашченика же Игъатија по препоруки вашој јесм абие јего в школу предал за поучаватисја, и настојати будем о нем, повреждение души нашеја тшчатисја будем двигнути.

(За тим му честита празник — божић и моли да запопи љакона Антониа Поповића а љака Андреа Поповића да заљакони).

Писание П. В. от Г. епископа славоњијскаго на мње прислатое посилају Вам, такожде от славнаго цјелаго Генералата вараждинскаго сочинени мемориал них вспр. Г. Арх. и Митр. копију посилаем да увидит В. П. них обшче плачевное предложение и сие писание посилајут П. В. такожде и всим Господам епископам равно јесу писали.* За сад ново писати П. В. могу да Г. Генерал Петапи непрестаает от своего перваго начинаниа пакост клеру и народу и церквам нашим православним творити, но по веја дни на горше усјјеваает и творит да Господ Бог по дјелу јего призрит, а их ц. к. вел. нашеј всемилостивјејшеј Госпожи монархини и матери чаем да је доволно писано како је достојно.

Братију мою о Христје љубезњејшују старци свјатија и младија сушчија в мон. Гомирје П. В. с празником их поздрављаем и цјелују.

Притом остају — — —

Из Сјеверина Дек. 1753.

Вјера Божиа П. В. ашче не пошъете мње кои цекин да се кои дан овамо прераним, невјем што буду творити, прихода ни откуду ни крајцаре да Господ Бог уклонит овакова житиа.

Равно настојашчаго мјесјаца 19. пополношчи преставилсе пречествјејшаго отца архимандрита љепавинскаго зет свјашченик Јоан Блажовски, јемуже буди вјечнаја памјат.

Препоручаем синовца Максима старца Архимандрита и дјакона Петра имјејте сверх их милост отеческују.

* Обе ове молбе штампали смо у целини Летопису у књ. 204.

Автобиографија

Партенија Павловића

епископа посвећења.

Д. Р.

(Продужење.)

По неколицине дне појдох до Пожюна града мажарскаго, и тамъ въ цркви обловизахъ мѣщи стѣгъ Іоанна милостиваго Александойскаго, даровани ѿ сѣлатана, краљу мажарскомъ. Посѣтихъ и тѣрнавю, и академію латинскю. Потомъ појдохъ въ хрвовацкѣ, далмачій, довровникъ, пѣки, преко планине и вѣчи идѣже и сеѣто оуѣде ме за нѣгъ, и рекохъ, истинно зовѣтсѣ кѣчи ѣакъ тамъ пси злы. Нишь, Софию, Філавлполъ прејдохъ не безъ пакости агарѣнскѣ, темници и опѣти желѣзны. тогѣ ради и мало оудалихъсѣ вѣгра и водворихъсѣ въ пѣстыни пекской и рзілской по 3 мѣци, на кождѣ мѣсто великимъ оуслажденіемъ безмѣлѣа превывѣа, и чѣа Бѣа спасающаго ма ѿ малодшѣа и вѣри, мѣрскихъ матѣжей и смѣрѣній.

Ежъ Бѣкѣрѣхъ ѣсмь слышѣа оучѣніе ѣлинское до ритѣрики ѿ Геѣоргіа трапѣзѣнта, вѣчнаа ѣмѣ памѣть, а ѿ покойного Мѣрка Кѣпрѣскаго, вѣчнаа ѣмѣ памѣть, слышѣхъ ѿ чѣсти фѣлософѣю Аристотѣлскѣ кѣпно съ Малаескомъ Бладѣломъ и прочийми 20 съзвѣніками при Стѣфанѣ Кантакѣзинѣ, и Николѣ Маврокордѣтѣ, принципѣхъ вѣлахійсѣхъ. грамѣтикѣ же новѣихъсѣ ѣщи въ моемъ ѿчѣствѣ до рѣстѣа при дѣнавскомъ или дрѣстрѣ, или Гѣлистрѣ ѿ Палеолога Кѣнстантѣнополѣтана дѣдѣсѣкола, а пѣрвое моѣ оучѣніе до ѣктѣйха и ѣсалѣира, и апѣстола почѣхъ на грѣческомъ дѣлектѣ въ рѣченномъ градѣ, при тетрадѣ именѣемомъ поклѣницѣ стѣгъ хрѣстоѣа грѣба, вѣчнаа имъ памѣть. Егдѣ ѣзѣ вѣнецій, Болѣній, Флорѣнцій, Бѣдови, Рѣма, Бѣнаполи, Бѣра, Одрѣнта. Кѣрѣѣ Іоаннѣна, идѣже не безъ пакости и ѣзловѣнѣа пѣйдохъ, ѣврѣтѣохъ въ Гѣатѣстѣ, и Вѣстѣри фѣлософа Мѣродѣа Іерѣмонаха и лѣгѣа слышѣхъ тамъ, мало и ѿ марѣмѣтѣки. По понѣже прѣдѣвалъ своимъ оучѣникѣмъ фѣлософѣю картѣзіанскѣ, звали ѣгѣ въ царѣградѣ прѣдъ патриархами на ѣстѣзанѣ, и запрѣтили кѣ томѣ не прѣдѣвати рѣчѣнѣа фѣлософѣю.

Ежъ Ялѣаннѣй посѣтихъ монастырѣхъ стѣгъ Паѣма, и дѣржѣсѣмо вѣдѣніе на прѣздникѣ ѣгѣ, въ тѣй ѣбитѣлы ѣсть грѣвница и мѣщи ѣгѣ

чюдѣтѣборни, не прѣсѣрокъ Паѣмъ тѣй, но ѣный ѿ седмѣчислѣнныхъ апѣстѣлски прѣповѣдѣвшихъ имѣже и прѣвило сложенѣно ѿ Герѣсѣма или Григорѣа ѣписѣкопа дѣррахѣйскѣаго, въ Бѣаградѣ вѣывшаго, грѣчесѣаго оучѣтѣла, въ кнѣзѣ грѣчесѣкой дрѣковѣтѣ въ восѣболѣѣ ѣже ѣменѣютсѣа тамъ въ кнѣзѣ, сѣце 1. Мѣродѣй, иже вѣлѣз и ѣписѣкопъ въ морѣвѣй, 2. Курѣлаз вратѣ ѣгѣ фѣлософѣ ѣже ѣзложѣлѣа Главлнѣмъ 40 писѣмена ѣакоже и въ прѣлозѣѣ ѿ томъ доѣбно ѣвлѣтсѣа. 3. Влѣментъ ѣхрѣдскѣй Архѣпѣскопъ, котѣраа ѣхрѣда и пѣрѣваа Іѣстѣнѣанѣа ѣменѣтсѣа занѣже ѣстѣ ѿчѣство Іѣстѣнѣана прѣсно памѣтнаго имѣперѣтора грѣчесѣаго

4, Паѣмъ више ѣменовѣный,

5, Сѣава,

6, Гѣбраздъ,

7, Янѣлѣорѣй.

Сѣи Бѣгоѣбѣдѣ прѣвѣдѣли и люѣди наѣчѣвали и наѣтаѣлали на правослѣвнѣю вѣкрѣ, и ѿ ѣсхожденѣй стѣаго Дѣха ѿ ѣца оувѣщѣвали ѣзападнѣа стѣрани мѣдрѣствѣватѣ ѣгѣ же ради оуѣзи и темници прѣтѣрѣкли, но сѣла вѣшнааго Бѣа ихъ вынѣ заѣстѣпѣвала, и ѿ ѣзловѣити хотѣшихъ, ѣзѣвлѣали. Не тѣчѣю во оучѣилѣ нарѣди, но и волѣзѣнѣющѣа разлѣчнѣыми недѣрѣи, прѣзѣванѣемъ прѣстѣла и живѣтѣворѣціа трѣбѣи ѣсѣцѣлѣвали, и толѣко ѣзѣгѣшѣнѣи вѣли дѣрами стѣаго Дѣха (по свѣдѣтѣствѣ сѣисѣтѣла тѣхъ жѣтѣю) ѣакъ сѣмѣимъ вѣзрѣнѣемъ и вѣзъ прѣкосѣновѣнѣемъ рѣкѣа подаѣвали ѣсѣцѣлѣнѣе волѣщѣимъ.

Ещѣ тамъ въ Ялѣаннѣй и стѣаго царѣа Іоанна Бладѣимира красѣни мѣщи вѣнѣзѣ ѣвѣсѣана въ монастырѣ, цѣлѣпоѣдѣтѣли всѣакой ѣѣлѣсти съ вѣкрою прѣходѣшимъ и вѣагоѣвѣнѣимъ. а въ дрѣнѣицѣа монастырѣ и Япѣонѣ, ѣврази Бѣомѣтере ѣврѣтѣаютсѣа чюдѣтѣборни. въ керѣирѣ или кѣрѣѣа градѣ вѣнедѣицѣомъ ѣврѣтѣаютсѣа мѣщи цѣлѣво ѣдѣтѣли стѣаго ѣца Гѣнрѣдѣна трѣмѣдѣнскѣаго чюдѣтѣборѣа, вѣывшаго въ пѣрѣвомъ нѣкѣйскомъ всѣленскомъ совѣрѣѣ междѣ 318 стѣымѣи ѣцѣи, ѣгдѣ нѣсѣатѣа лѣтѣю по градѣ, и мѣщи ѣгѣ нѣсѣатѣа.

и Сѣтѣа ѣеодѣорѣа царѣици тамъ мѣщи въ дрѣвѣгѣй цѣркви сѣпрѣжѣници ѣеѣфѣла царѣа ѣконоѣборѣа ѣже оутѣвѣрѣдѣла правослѣвѣе совѣрѣнѣѣ по смѣрѣти своѣгѣо мѣжа, ѣакъже повѣкѣствѣтѣа по дрѣвнѣа въ пѣрѣвѣю недѣлѣю правослѣвнѣю вѣлѣкаго поста.

Ежъ Зѣдрѣа далмѣтѣйскомъ красѣни мѣщи стѣаго Гѣмѣвна Бѣопрѣймѣа въ латѣнскѣой цѣркви.

Бѣ Бѣрѣ градѣ славо видатса мѣщи естагѣ оца Николѣа чудотворца. Крестъ еднѣ малѣ рѣнѣ вѣла гладати, и такѣ челоуѣкъ не мѣжетъ ничто видѣти.

Бѣ Пѣкки во цѣркѣи соборной вознесѣнѣа лежатъ мощи естагѣ Никодѣа Архѣпѣскопа сербскагѣ въ кѣвѣтѣ и цѣлѣютса ѿ вѣрнѣхъ.

Близъ Пѣкки прекраснѣи монастырѣ дѣчанскѣи, лежатъ мощи естагѣ Стефанѣа краља сербскагѣ въ ковчѣзѣ и цѣлѣютса.

Бѣ Средцѣ Бѣгарскомѣ или Гофѣи, лежатъ мощи въ кѣвѣтѣ оца речѣннагѣ естагѣ Стефанѣа дѣчанскагѣ, краља Милѣтина, изводшагѣ оци сѣнѣа своимѣа по двоуганѣю, но исцѣлѣни ѿ естагѣ Николѣа, хотѣи оуѣдати ѿ нихъ, да прочитѣ внимателнѣ житѣе ихъ.

Бѣ Гофѣи славатъ и естагѣ Геѣргѣа, нѣвоишченника, и естагѣ Николѣа нѣваго пострадавшѣхъ за вѣрѣ ѿ Агарѣнѣхъ, и сожѣнныхъ.

Бѣ Стѣдениѣкѣ красномѣи монастырѣ лежатъ въ кѣвѣтѣ мощи естагѣ Стефанѣа первоуѣчнѣагѣ. Егда во стѣи Гѣмѣнѣхъ Неманѣа не могѣи терпѣти разлѣченѣе своегѣа лѣвѣзнагѣа сѣна оудалившѣагѣа ѿ житѣйскихъ молевъ до стѣа горы Арѣнетѣи, и тамъ аггелскѣи и монашескѣи прѣимшагѣа обрѣзъ и чѣнь, и не хотѣвшагѣа кѣ родѣтелемѣа обратитса, ѿставилъ царство и краљество дрѣгомѣа своимѣа сѣнѣа, и тогѣа ради наречѣнъ первоуѣчнѣаннѣи краљ, тогдѣа поаха въ естагѣ горѣ, и тамъ построѣжеса въ монашескѣи чѣнѣхъ, и съ сѣномѣа естагѣ Савѣомѣа Архѣпѣскопомѣа сербскимѣа создаша прослов . . . . монастырѣ Хиландѣрѣа и оуѣкрасѣша прѣчюднымѣа зданѣемѣа, сѣвромѣа, златомѣа, мѣмеромѣа и стѣми мошми. Послѣжде и милѣтинѣа краљ сербскѣи пѣргамѣи оутвердилъ, и ѣни мнози ѣвѣлиса ктѣтори. ѣхже ѣмена помѣнаютса всѣгда; ѣзъ Хиландѣрѣа еднѣи монашѣа прѣдъ нѣколко лѣтѣа пострададѣа за вѣрѣ и оуѣкчѣнѣхъ въ главѣа ѿ Агарѣнѣхъ кѣ градѣа рѣдосѣа островѣа, такожде и Исѣѣфѣа долговрадѣтнѣи ѣмалъ оучѣнѣа пахомѣа посѣчѣна ѿ Агарѣнѣхъ за вѣрѣ, тоѣи и нѣкѣа живѣтѣа 1757. и мнози и днесѣа страждѣгѣа вѣрѣа ради Хрѣстѣа и ѿ Агарѣнѣхъ, и ѿ Еврѣевѣа и ѿ ѣномѣадрѣннѣхъ и ласканѣмѣа, и прѣрѣнѣемѣа, и разлѣчнѣымѣа обрѣзѣи прѣлашѣемѣаи еже ѿврѣшѣса Хрѣста, но на камѣни краѣсѣагомѣа основани ебще, не колеваѣютса лѣстѣи вражѣимѣа. Иакоже во дрѣвле мнози здани, малѣа ѣвѣрѣани. сице и нѣкѣа не всѣа хѣщѣютъ подвизѣтса добримѣа

подвигомѣа, и тѣснѣымѣа шестѣовати пѣтемѣа, но ширѣкимѣа, тогѣа ради и не полѣчѣютъ. Бѣгѣ же прѣдѣвѣчннѣи, всесѣланнѣи, всевлѣгѣи всегда насѣа зовѣтѣа кѣ спасѣнѣю обѣщѣанѣемѣа вѣдѣвшихъ вѣгѣа. точѣю да послѣдѣемѣа оуѣсерднѣа, и по стѣпамѣа егѣа да хѣдимъ, стѣамѣа егѣа заповѣди да исполнѣемъ, а наѣпѣаче любовь кѣ Бѣгѣа, и ближнѣемѣа, ѿ сѣгѣа во познѣтса вѣдемъ да есми хрѣстѣани и хрѣстѣови, аще не точѣю дрѣгѣа дрѣга любѣимъ, но ещѣа и врагѣи нашѣа. они во всегда намѣа пакостѣатъ, и озлоблѣютъ, но всемилоствѣи Бѣгѣа насѣа возбранѣетъ и защищѣетъ, иакоже и дрѣвле Исраилѣтѣани ѿ егѣптѣанѣа. и то видѣлаъ есми моѣаи оцима ещѣа дрѣбокѣа сѣи въ моѣмѣа ѿчѣствѣа доростѣлѣа, какѣа агарѣнскѣа доми невидѣмо ѿ когѣа обѣлѣхѣса и сожѣгѣхѣса, хрѣстѣанѣомѣа же ни еднѣнъ добѣа, и стражи поставлѣхѣа да въ оуѣловили когѣа, но не можахѣа обѣрѣсти илѣи ѣти когѣа. точѣю обѣветѣахѣа хрѣстѣанѣахъ невоѣннѣхъ, да они ѣмѣа то творѣтѣа. Бѣа оно времяа и сѣа сѣвчѣса тамъ, кѣспѣа нѣкѣого грѣка рѣдомѣа изъ Иѣаннѣина, шведскимѣа кораблѣмѣа по Дѣнавѣа ѣзъ Бѣча прѣшедша, обѣветѣали егѣа агарѣани иако хѣбдника, илѣи шпѣюна, и сице все ѣмѣкнѣе егѣа и кѣплю разгравѣли и сѣамаго напѣрасно и немилостѣиво оуѣвили, и всѣмѣа намѣа хрѣстѣанѣомѣа тогдѣа прѣшѣахѣа порѣбити, пѣкнѣити, и смѣрти прѣдати, и разлѣчнѣа обѣветѣанѣа ѣзмышлѣхѣа на насѣа. тогдѣа во вѣчнѣамѣа памѣати монарѣхъ всерѣсѣйскѣи Петарѣа велѣкѣи, повѣдѣлаъ шведского краља Карѣла Бѣжѣю, Бѣгомѣатере, и всѣхъ естагѣа помошѣю и мѣитѣамѣа, подѣа полтѣавомѣа и подѣа тѣрѣцкимѣа защищѣнѣемѣа прѣвѣгѣшаго, гонѣлаъ егѣа москѣвскѣи Имперѣаторѣа, и тогѣа ради по 28 лѣтнѣи со шведѣи Браннѣи, почѣла вранѣа со агарѣани. и аще не въ ѣздѣали мѣзѣпѣа царѣа Пѣтра, и Кѣнстантѣинѣа Бранковѣичъ принципи бѣа и воѣвѣди еднѣнъ казѣчкѣи, ѣнѣи же вѣлахѣйскѣи, мнѣа да въ одолѣни вѣали агарѣани. но Бѣговѣлаъ всесѣланнѣи Бѣгѣа (по писанѣамѣа сѣла моѣа въ немошѣи совершѣетса,) не Пѣтромѣа Имперѣаторомѣа повѣдѣтелемѣа вѣрѣтѣика шведѣа, но по нѣколко лѣта егда паки махѣомѣтѣани почѣли вранѣа прѣтивъа вѣлагѣчѣствѣихъ Москѣалѣхъ, непраѣднѣкѣа тѣатарѣвѣа ради зловѣрнѣхъ, ѣнною вѣчнѣамѣа памѣати Имперѣатрицѣю всерѣсѣйкою повѣдѣлаъ, поплѣнилъ и стѣдаа исполнѣлаъ гордѣлѣивѣхъ и невѣрнѣхъ Агарѣанѣа. они во иакоже дрѣвнѣи Фараѣони по толикихъа тѣажкихъа неподѣоснѣхъа озлоблѣнѣи

а хъ, задѣшнымъ православнымъ Христіанымъ (Божійми сѣдлами, ѿмъ подрѣчнымъ и подданнымъ) рече врагъ: гнѣвъ постигнѣ, раздѣлю користи, оубѣе мачемъ моимъ и пробчаю. но сілною вышнаго десницею, погрѣзѣша ѿкв камень и слово въ рѣсѣи и Москви Тυωτωσαν πѡς Ισχυς ορθοδοξων η πλοισ. Женою повѣдѣлъ ѣстѣ сілнаго, ѿкоже дрѣвие Идидою, страшнаго бласѣрна вавлонскаго царѣ Навоходоносора военачалника. да познѣютѣ ѿзвѣци и покарѣютѣся, ѿкв съ нами православными Бѣгъ. но и нѣк на ѿвстрѣйскій Бѣпокрываемый дѡмъ врань воздвѣгнѣвый неправеднѣ прѣскій ѿдомъ ѣретическимъ поврежденный Народъ, да познѣютѣ ѿкв погрѣшили, ѡлѣчившеса ѡ православныа възбѣчныа кароліческіа христѡве цркви, восклицаютѣи со стѣмъ Павломъ: гал. 6. Мнѣ не вѣди хвалитиса, тѡчию ѡ крѣтѣ гдѣ нашего Іиса Хрѣта. Два кратъ во на славнѣй прагъ градъ Бохемскій пришелъ (идѣже и стѣла людмила Гервскаго краля дѣцѣрѣ почиваетѣ тѣломъ) и въздѣлно възвратилсѣ. оудивително ѿли паче рѣщѣ, дерзостно, да краля Бранденбургскій протѣвъ трехъ великихъ потѣнциахъ воѡветѣ. протѣвъ цѣсара Императора римскаго, протѣвъ галловъ ѿли Францѣзавъ, и протѣвъ Москвалехъ намъ ѣдиновѣрныхъ, и сказѣютѣ да въ настоѣщие лѣто 1757. ѿкв 100 тѣсѣци люди мѣртва повѣенни и наши, и Прайзи и москвали различныхъ Націѣнвѣ, всѣкогъ вѡзраста, различныхъ санвѣ и стѣпеней, ѡ Бжѣ вседержителю, какъ по твоѣмъ подѡбѣю создани человекѣи сице сврѡво, свирѣпо, и немилостиво дрѣгъ на дрѣга наскѣютѣ и оубиваютѣ превосходѣщей звѣркскѡ лютоств. ѿще рахѣлъ ноуѣтѣшнѣ ридала ѡ ѿзвѣтнѣи 14 тѣсѣциѣ младенцѣв ѡ възлѣнаго ѿрѡда неповиннѣ повѣенныхъ, какъ не вѣдетѣ восплакати землѣ напоѣнна толикимъ крѡве ѿзлѣанѣемъ.

(Продужѣте се.)

Администратор Самуило Маширевиѣ

и

генерал барон Јосиф Филиповиѣ.

Д. Р.

Напоменули смо у последѣем броју (14.) у чланку: „Мъелье патријарха Самуила Маширевиѣа о закључцима народног сабора 1865.“, како је генерал Филиповиѣ

цареки комесар на истом сабору из почетка — све до избора — стајао у пријатељском односу са Маширевиѣем.

Овде ћемо да наведемо за ту нашу тврдѣу и доказе, који такође могу послужити као грађа за историју народног сабора од 1864./5.

Генерал Филиповиѣ као земунски бригадир и бити имајући комесар, писао је администратору митрополије Маширевиѣу следеће писмо, на коме не стоји, кад је писано, ал стоји написано Маширевиѣевом руком: Carlovitz am Dampfschiffe 20. Maerz 1864.

Исто гласи:

1.

Euer Excellenz!

Ich beehre mich die ergebene Mitteilung zu machen, dass ich nach 14 tägigen Aufenthalte in Wien wieder rückgekehrt bin. So sehr ich gewünscht hätte Euer Exc. persönlich meine Verehrung zu sagen, so muss ich gleichwol mit Rücksicht auf die Masse während meiner Abwesenheit angehäufter Geschäfte hierauf verzichten, und es bleibt mir nur übrig schriftlich Einiges zur Kenntniss Euer Exc. zu bringen.

In Wien fand ich an entscheidender Stelle Alle für die serbische Sache sehr gut disponirt, namentlich Seine kaiserliche Hoheit den Erzherzog Rainer u. Seine Exc. den Staatsminister Schmerling, welche übrigens ihre aufrichtige Zuneigung und ihr Wolwollen für die Serben nie verläugnet hatten, sondern im Gegentheile für selbe jedesmal ihren Einfluss in die Wagschale legten. — Leider, leider und tausendmal Leider ist Stojaković nicht mehr, die Serben werden dies immer mehr empfinden, und ihn schwer je wieder durch eine gleich geeignete Persönlichkeit ersetzen können.

Ich zweifle keinen Augenblick dass wenn Euer Exc. in Wien den Congress für die Wahl des Patriarchen und für Regelung der Kirchen und Schulangelegenheiten in Anregung bringen, dieser sogleich bewilligt werden wird. Meiner Ansicht und festen Überzeugung nach, die ich auch in Wien ausgesprochen habe, müsste vor Allem die Patriarchenwahl vor sich gehen, nach dieser eine kurze Synode der Hochwürdigsten Bischöfe statthaben, und sofort die Kirchen und Schulangelegenheiten durch den Congress in Angriff genommen werden.

Ich bitte Euer Exc. ergebenst, diese Ansicht

in Wien von Hochihrer Seite vertreten zu wollen, weil wenn es nach der Idee des „Dnevnik“ kommen sollte, dass die Wahl des Patriarchen zuletzt vorgenommen wird, kei Mensch Ordnung in die Verhältnisse zu bringen im Stande sein wird. Einer Synode — und die ist doch nothwendig — kann nur ein Patriarch vorstehen, und ebenso bei Besprechung der Kirchenangelegenheiten muss das Haupt der Kirche gegenwärtig sein.*

Nach der Wahl des Patriarchen — die nur auf die Person Euer Exc. fallen kann, für welches Resultat ich mein Leben einsetzen bereit bin — könnte vielleicht die Besetzung der vakanten Bischofsitze vorgenommen werden.

Und nun Euer Exc. komme ich mit einer ergebensten Bitte respective Anempfehlung. Der Überbringer dieses k. k. General-Consulats-Kanzler in Belgrad Herr Theodorović, wird Euer Exc. die Bitte vortragen, seinem Bruder, der Gutsbesitzer in Csanad ist, ein Darlehen aus irgend einem Fonde gnädigst bewilligen zu wollen. Ich kenne den Bruder des Herren Theodorović gar nicht, aber Herren Theodorović, ganz genau und kann nur sagen, dass er ein sehr ehrliches Mann, sehr loyaler Staatsdiener, als solcher den Serben Ehre macht, und somit Euer Exc. Gnade vollkommen würdig ist.

Möge es Euer Exc. möglich sein, Herrn Theodorović huldvollst Hilfe zu schaffen, denn er verdienet es.

Genehmigen Hochdieselben den Ausdruck der höchsten Verehrung und ausgezeichnetster Hochachtung

Euer Excellenz

ergebenster Diener

Philippović m. p.

G. L.

II.

4. Јулија 1864. писао је исти генерал из Земунa Маширевићу следеће писмо:

Euer Excellenz!

So eben erhielt ich den Befehl, mich zur Einholung einiger näheren Instructionen bezüglich des Congresses nach Wien zu verfügen, und zwar derart, dass ich am 8. d. M. dort eintreffe. Ich wollte mittelst Dampfschiff reisen, da ich aber Mittwoch den 6. d. eine dringende dienstliche

* Овако један генерал — римокатолик — а 1870—2., седео је у сабору и расправљао о устројству српски епископат, без патријарха!

Уред.

Verrichtung hier zu vollziehen habe, so bleibt mir nichts übrig als Donnerstag früh mittelst Dampfschiff nach Basiasch, und von dort mit der Eisenbahn die Reise fortzusetzen, um am 8. Abends zeitgerecht in Wien eintreffen zu können.

Sehr bedauere ich, dass dieser Zwischenfall mir nicht mehr erlaubt, Euer Exc. persönlich sprechen zu können, und darum bitte ich dringend, falls Hochdieselben irgend welche Anträge für mich in dieser Angelegenheit haben sollten, mir diese brieflich hochgütig zu senden zu wollen. Meine Wohnung ist Wien, Stadt Bauermarkt N. 6. im Lichtensteinschen Hause 2. St.

Ich habe bereits Sr. Majestät angezeigt, dass ich im Einvernehmen mit Euer Exc. den 29. Juli eueren Stils als den Ankunftstag der Deputirten in Carlovitz bestimmt habe, und dass Euer Exc. im Wege der Hochwürdigsten Bischöfe dies den Deputirten des geistlichen und civil-Standes, ich im Wege der Generalcommanden in Temesvar und Agram jenen des Militärs zu wissen gethan haben:

Mögen Euer Exc. überzeugt sein dass ich nun in Wien alle Mühe geben werde, um die hohen Herrn günstig zu stimmen, und um möglichst viele Concessionen zu erlangen; es ist dies ein Ehrenpunkt für mich, und eine Schuld, die ich den Serben nach bester Möglichkeit abgetragen, mich innerlichst verpflichtet fühle.

Genehmigen Hochdieselben den Ausdruck und die Versicherung der höchsten Verehrung und ausgezeichnetsten Hochachtung

Euer Excellenz

gehorsamster Diener und Verehrer

Semlin 4 Juli 1864.

Philippović m. p.

G. L.

Администратор Маширевић је писао генералу Филиповићу 7. Јулија и. г. следеће писмо.

III.

Euer Hochgeboren!

Es war mein lebhafter Wunsch mich mit Euer Hochgeboren noch vor Hochdero Abreise nach Wien über einiges zu besprechen.

Ich ersah hiezu die günstige Gelegenheit, wann Euer Hochgeboren bei Carlovitz vorbeifahren würden, in welchen Falle ich die kleine Fahrstrecke von da bis Neusatz mitgemacht hätte.

Nun ich aber aus dem Hochgeschätzten Schreiben vom 4. dieses entnommen habe, dass Euer Hochg. über Basiasch zu reisen gedenken, nehme ich mir die Freiheit von dem gütigst gemachten Antrage Gebrauch zu machen, und Euer Hochg. um Hochdero hilfreiche Verwendung in nachfolgenden Gegenständen brieflich anzugehen.

Ich zweifle nicht, dass Euer Hochg. den Geist und die Idee, welche der Redaction „Dnevnik“ — insbesondere seitdem in den letzteren der bevorstehende Wahlcongress besprochen wird, vorleuchtet, vollkommen erkannt und gehörig gewürdigt haben. Ich muss aber besonders hervorheben, dass die Art und Weise, in welcher diese Redaction, namentlich in der Z. 68. et 69. ihres Blattes die Ausführung der Anordnungen und Verfügungen der hohen Regierung bezüglich des Wahlcongresses zu vereiteln und des letzteren, zwar nicht unmittelbar und offen, aber verdeckt und durch Schiebung aller Schuld auf mich als den Urheber der angefeindeten hohen Verfügungen die gehässigsten Intentionen gegenüber dem serbischen Volke und unserer Kirche zu unterschieben sucht, vollkommen geeignet ist, das biedere und loyale serbische Volk über die wahre und wohlwollende Absicht der hohen Regierung irre zu leiten, und die bedauerlichsten Folgen hervorzurufen.

Hat sich doch die besagte Redaction nicht entblödet in der Z. 69. des „S. Dnevnik“ die Behauptung aufzustellen, dass gewisse Drohungen und Terrorisirungen vernehmbar sind, welche eher verhindern sollen, dass dieser oder jener zum Congressdeputirten gewählt werde. Ja! es werden in derselben Zahl sogar die Namen derjenigen verzeichnet, welche zu Deputirten gewählt werden sollen!

Und, doch ist diese letztere Art der Wühlerei nur ein Surrogat von der weit intensiveren, welche die Malkontanten beabsichtigt haben; da dieselben nur durch die Kürze der Zeit verhindert wurden, ihre Agenten in die verschiedenen Wahlbezirke zu entsenden, damit diese dort die Wähler influenzieren sollen; wie sie diess hier in Carlovitz wirklich — jedoch, Dank der Loyalität der Carlovitzer Bürger, ohne allen Erfolg versucht haben.

Es ist daher dringend nothwendig, dass dieses und, da man dieselben Tendenzen und Agitationen auch in „Napredak“ deutlich wahrnehmen kann, auch letzteres Blatt für einen gewissen Zeitraum, etwa von drei Monathen sistiret, und

ebenso eine entsprechende Massregel gegen das in Belgrad erscheinend in derselben Richtung agitirendes Blatt „Vidovdan“ getroffen werde.* Ich bitte diess umso eher hochgeneigtest zu erwirken, da es nicht abzusehen ist, wohin die Hetzereien aller dieser Blätter führen werden, wenn noch länger den Agitationen derselben ruhig zugesehen werden würde. Auch bitte ich Seiner Excellenz dem Herrn Staatsminister gütigst anzudeuten, dass ich Hochdemselben alles diess vorausgesagt, und zugleich bemerkt habe, dass ein Opfer jener Zögerung mit welcher die hohe Regierung bei diesen Concessionen zu Werke geht, sein werde.

Wenn die erwähnte Massregel zur Verhütung bedauerlicher Vortälle dringend nothwendig erscheint; so kenne ich anderseits kein Mittel wodurch die im Punkte des Religion leicht erregbaren Gemüther der Serben beruhigt werden können, als die *ausdrückliche* Bewilligung auf das schon ohnedem in Aussicht gestellten Verhandlungscongresses.

Wollen daher Euer Hochg. die ausdrückliche Comession zur Abhaltung des Verhandlungscongresses und die Ausfertigung eines diessfälligen sowohl an mich oder an E. H. zu richtenden Erlasses gütigst erwirken, und im Falle des Gelingens, mir das Resultat mit thunlichster Beschleunigung, hochgefälligst telegrafiren.

Und nun noch einen Act der Unverschämtheit, deren die Malkontanten, sohin der hohen Regierung und meine Widersacher fähig sind.

Wie ich aus sicherer Quelle erfahre, beabsichtigten dieselben unter der Leitung des Batscher Bischofs (Цлатона Атанацковића) die Biographien der sämtlichen Bischöfe in Broschüren herauszugeben. Dass dieselben Pamphlete eine Sammlung von erdichteten, jedoch geschickt angelegten und best sortirten Scandalgeschichten sein werden, und darin — intra parentesin sei es gesagt — nur der Herr Batscher Bischof, der wahrscheinlich auch seine Typographie in Neusatz diesem löblichen Zwecke dienstbar machen wird, verschont bleibe — darüber kann, bei der Bosheit der Unternehmung einer, und dem Zwecke, den dieselben dabei vor Augen haben anderseits, kaum ein Zweifel obwalten!

Ich glaube daher dem Ansehen und dem Interesse der betreffenden H. H. Bischöfe sowohl,

* „Српски Дневник“ је у то доба већ био забрањен, и после тога није излазио даље.

als auch dem unseren durch dieselben repräsentirten Kirche selbst den schuldigen Dienst zu erweisen, wenn ich E. H. dringend bitte, durch Seine Exc. dem H. Staatsminister bei der ungarischen Hofkanzlei zu erwirken, dass dem Neusatzer Bürgermeister aufgetragen werde, Präventivmassregeln zu treffen, damit der Druck dieser Pamphlete gehindert werde.

Da es zu befürchten ist, dass die in der Temesvarer, Arader und Werschetzer Diözese aus den Romanen zu erwählenden Deputirten zu dem Wahlcongresse nicht erscheinen werden; so bitte ich mir telegrafisch mitzutheilen, ob nicht für dieselben Ersatzmänner aus den Serben gewählt werden sollen, damit solche die im obererwähnten Falle zu entstehende Lücke in der Zahl der Congressdeputirten ausfüllen, und an die Stelle, der auszubleibenden Romanen im Congress erscheinen.

Indem ich E. H. noch bekannt mache, dass im Carlovitz der Major in Pension H. Joseph Matić einstimmig zum Deputirten gewählt worden, und die Erwirkung des oben gebethenen Hochdero Fürsorge auf das wärmste empfehle, bitte ich die Versicherung meiner besondern Hochachtung und Verehrung entgegen zu nehmen, mit der ich die Ehre habe zu verharren Euer Hochgeboren — — —

Мњење

хрватске дворске канцерарије у Бечу
о закључцима српског народног сабора
од 1865.

Д. Р.

(Продужење.)

§. 28. Манастири су следећи:

I. У архидијецези:

а.) Архимандрије.

1. Крушедол, 2. Гргетег с филиалом Ремете, 3. Опово с филиалом Старо Опово,
4. Раваница с филиалом Јаском и Бешеновом.

б.) Игуманије.

1. Беочин с филиалом Реметицом, 2. Раковац, 3. Шипатовац с филиалом Петковицом, 4. Кувеждин с филиалом Ђипшом, 5. Привина глава, 6. Фенек.

II. У епархији Бачкој

- а.) Архимандрија Ковиљ,
- б.) Игуманија Бођани.

III. У епархији Темишварској

- а.) Архимандрије: 1. Бездин, 2. Св. Ђурађ, 3. Војловица.

IV. У епархији Вршачкој

- а.) Архимандрија Месић.
- б.) Игуманија Златица с филиалом Базјаш.

V. У епархији Будимској

Игуманија Грабовац.

VI. У епархији Пакрачкој

- Игуманије: 1. Пакра, 2. Ораховица, 3. Лепавина.

VII. У епархији Карлштадској

Игуманија Гомирје.

VIII. У епархији Арадској

Игуманија Ходош.

Било би сходно и потребно, да буде у свакој епархији један архимандрит, који би не само у управи црквених и школских послова био у помоћи дијецезану, већ и свећенички а напоје монашески чин достојно заступао, за то би требало од преднаведених архимандрија укинути једну у архидијецези, а у дијецези темишварској две, а на место њих по једна у Будимској, Пакрачкој и Карлштадској дијецези да се подигне дотично, да се у овим задњим дијецезама фактично постојеће архимандрије уздрже.

Што се тиче ужитака у §. §. 30. 31 и 32. архимандритима, игуманима и осталим јеромонасима опредељеним, то не би проти тому никаква приговора било у колико су укупни приходи манастира довољни за подмирење у готовом новцу опредељеним пристојбама, ну ипак под уветом, да се приходи и трошкови манастирски ставе под строгу контролу једне централне комисије, те да се сувишци прихода конкретно на корист свих, особито пако сиромашнијих манастира располажу.

Епархијалних комисија за управу манастира не би требало, већ би настојници манастирски своје предрачуне и рачунске закључке путем претпостављених си епархијалних конзисторија имали подносити напоменутој централној комисији, дотично митрополитском црквеном савету.

Напокон ваљало би основати посебну закладу, у коју би се сувишци од прихода појединих манастира уносити имали, и из које би се потребне потпоре сиромашнијим манастирима а и осталима у изванредним случајевима издавати могле.

Чланак III. О српским православним основним школама.

У §. 6. опредељују се плаће учитељима основних школа тако, да се у ту плаћу урачунавају депутати и земље.

У §. 7. точки 3. одређује се, да се учитељу на место земље, где је нема изда сарамерна новчана награда.

Ове две установе стоје у протисловју, јер не увиђа се, зашто би се ком учитељу на одмерену сталну плаћу, у коју се ужитци од депутата и земље урачунати имају, даје посебна награда за земљу. Доста је ако прима системизирану плаћу, и за то би §. 7 са свим изоставити требало.

Ако се већ проти парохијалним сесијама приговор учинити морао, то се може тим мање пристати на дотирање учитеља у земљама или у депутатима, којих обрађивање и дотично побирање би их знатно пречило у точном обављању важне службе своје.

Где је дакле опћина вољна, учитељу на место депутата издавати плату у готову новцу, ту би привољење учитеља посве сувишно било.

§. 9. Квалификација учитеља. На српској основној школи може само онај православни Србин бити учитељ, кој је српску препарандију у Сомбору редовно свршио, онђе пред одређеном комисијом учитељски испит с добрим успехом положио, и о том сведоџбу добио.

Желити би, да се у овом §. ненапомиње напосе Сомбор из разлога наведених доле под чл. IV. говорећим о по-

себним школама; — напротив ваљало би овом §. још ово додати.

Приправници за учитељство, који су на несрбским јавним заводима препарандију с добрим успехом свршили, могу се за учитеље наместити, ако гледе оних предмета, који се искључиво на српским почетним и главним школама предају, пред комисиом по дотичној епархијалној конзисторији одређеном задовољавајући испит положи и напрама томе сведоџбу речене комисије придонесу.

Ова изнимка је већ поради тога потребна, што нити сад неима довољно оспособљених учитеља, и што није сваком младићу, желећему посветити се учитељству, могуће, из далеких предела ићи у Сомбор ил у Карловце учити педагогичке науке или полагати испит.

То исто ваља још више гледе учитељица, а да оне могу тај испит положити, не би требало дозвољења митрополитско-црквенога савета, него само дозвољење дотичне епархијалне конзисторије.

Кад би се ове установе примиле, онда би се имао задњи одсек §. 9. сасвим изоставити.

На §. 10. гледе избора учитеља мора се она иста опаска учинити, која је стављена у Чланку I. на §. 15, 57 и 62. гледе избора ђакона и пароха.

Задњи одсек §. 10.

Наименованог учитеља има дотична опћина доселити, или суразмерну накнаду дати.

Имао би изоставити, дочим то нигди у обичају није, па би особито онда опћини сувишни трошак наносио се, кад привремено намјештени учитељ не би задовољио, па би се отпавити и опет други учитељ доселити морао.

Ко службу тражи, тај се мора постарати, да на тражено место дође.

§. 15. Мирозна заклада.

У ту закладу имају прилагати:

Сваки учитељ за прве две године привремене службе по трећину своје целе плаће, трећу трећину за идуће три године, а после сваке године по 1 или 2 новчића од сваке форинте целокупне

плаће и при сваком преласку на бољу плаћу, онај сувишак прве године.

Нема досад прописа у монархији аустријској, да привремено намјештени чиновници или службеници што год у име мировине плаћају.

Особито би убитачно било за привремено намјештене учитеље, кад би они за прве две године свог привременог службовања, кад им је најпотребније уређење свога кућанства и уредног живљења, од плаће своје имали уступити трећину у мировну закладу.

То би толико значило, колико наступившег учитеља одма из почетка неспособним учинити, за точно обављање службе своје.

Ваљало би дакле одредити, да сваки стално намештени учитељ кроз прве две године у мировну закладу има оставити трећину једногодишње плаће, а уз то један по сто, после две године пако 3 по сто од целокупне своје плаће; — надаље при сваком прелазу на већу плаћу и код децениалнога повишења плаће онај сувишак прве године.

Напротив томе имао би онај додатак „да свака опћина за свога учитеља сваке године по по новчића од сваке форинте на учитељску плаћу“ у мировину закладу приносити има, са свим изостати, из разлога, што опћина по могућности дотира учитеља, препустив њему, да си будућност своју осигура.

Ово исто правило имало би ваљати и за учитељице.

Гледе задње тачке §. 17. однесеће се на доселење учитељских помоћника, мора се оно исто приметити, што је горе речено гледе доселења учитеља.

У §. 25. није доста јасно разделење деце на разреде.

У §. 2. установљено је, да за 50 до 100 деце има бити један учитељ, за 100 до 200 два учитеља и т. д.

У §. 25. установљују се на обичној основној школи три разреда, за букварце, часловце и псалтирце.

Дакле учитељ, који има 80 деце у школи, дужан је ову у сва три разреда поучавати, јер где нема више од 80 деце

у школи, ту неможе нити више учитеља бити осим једнога.

Требало би дакле разликовати основне школе, које имају само једнога учитеља, од оних, које имају два и више учитеља, дотим би се иначе могло изводити, да у школама, на којима има само један учитељ, нетреба децу раздељивати на разреде већ увек остати код буквара.

Надаље постаје протусловје измеђ другог и четвртог одсека §. 25.

У другом одсеку одређује се, да курс за часловце траје две године; — а у четвртом одсеку наводи се, да „на троразредним школама има сваки учитељ по један разред, и ту траје курс све по годину дана као и на главној основној школи.“

Ово би требало овако исправити.

На обичној основној троразредној школи траје курс за први и трећи разред по годину дана; за други разред пако две године, за то се има овај разред на два подразреда разделити, како ће сваке године виши подразред моћи прећи у трећи разред.

У §. 26. долази следећа установа. И деца се имају за изостајање од школе тим казнити, да морају после навршене 12. године још толико дана и месеци у школу ићи, колико су за ово 6 прописаних година од школе изостали.

Ова установа неслаже се с установама §§ 1. 18 и 25. у којима се наводи, да дужност за школу почиње с навршеном шестом дотично са седмом годином до укључиво 12. годином, па би дакле та дужност трајала 5 или 6 година, док разрбда у §. 25. доказује дужност од само 4 године, дакле до навршене 10 или 11. године.

У осталом имала би се она установа гледе казнења деце као непрактична и неизведљива изоставити, и целу ствар ословити на недељне или повторавајуће школе.

У § 28. о испитима ђачким установљује се у тачки 6: „да се полугодишњи и годишњи испити имаду обавити у присуству целога црквенога одбора и свих учитеља тога места.“

У задњој точки наводи се: „по свршеном испиту има комисар испита у протоколу школску уписати оцену с чим је задовољан, и с чим није“.

У §. 29. говорећем о даровима устављује се:

„Приликом испита могу се прилежној деци неки дарови давати, које председатељ испитни по назначењу учитељевом издаје.“

Будући да у целој основи нигде назначено није, ко би имао бити комисаром, коли председатељем код испита, зато би ваљало те особе напосе означити.

§. 31. Исписивање од школе. Пре навршене 12. и дотично 13. године не може ни једно дете од ове школе отпуштено бити, окром неких код §. 25. (боље 20.) наведених случајева.

Ова установа је опет у опреци с §. 1. 18 и 25. полаг којих би исписивање уредно имало настати са свршеном 10 или 11. годином то јест после навршене четврте године полазења школе и дотично после свршенога трећег разреда; па и неувиђа се, што би дете дуље у школи, кад је с добрим напретком изучило највиши разред те школе, а ово би била и задоста, па би се тако и §. 31. исправити имао.

§ 32. У којој год опћини имају два учитеља основне школе, има један само мушку, а други само женску децу учити.

Ово стоји у протусловју с точком трећом §. 25. који ево овако гласи:

„На дворазредним школама има један учитељ букварце учити и часловце, а други псалтирце.“

Мора се дакле једна или друга установа преиначити.

У точки трећој §. 32. устављује се „да у свакој девојачкој школи има се увести учитељица за женске радње“.

Девојачком школом може се само она школа називати, у коју иду искључиво само женска деца и којој предстоји учитељица, без које нема женске школе, ако ли је примљена учитељица, онда се може уредно и девојачка школа завести, те не би требала изнимична какова наредбе.

§. 34. Недељна школа.

Уз сваку основну школу има се одмах завести и недељна и повторавајућа школа.

Свако дете дужно је по одпусту из основне школе до краја 16. а по потреби до 18. године недељну школу походити. Ослобођени су од ове школе само они, који другу коју школу походе.

Ова установа садржи много непрактичног и неизведљивог, — да то јасно буде, поставићемо само пример, кад би се девојка у 15. години удала, па питамо, да ли би она и онда још имала у недељну школу ићи.

Биће ваљда задоста, ако се установи, да је свако дете после отпуста из основне школе дужно још кроз две године поазити недељну школу, окром ако иде у другу коју школу.

Надаље садржава §. 34.

За ову науку (недељну) има се учитељу суразмерна награда дати, најмање 1 фор. од детета.

Ако би се баш ова установа и примила, требало би бар одредити, ко да ту награду даје, опћина или родитељи?

То исто ваља и о задњој точки §. 35. гледе недељног подучавања шегрта.

§. 38. Местна школска заклада. Свака опћина има своју школску закладу. Та заклада и њезина благајна има се одлучено од црквених заклада руководити.

Тој наредби неима приговора, али већа страна црквених опћина нема школске закладе, — а зашто не? јер нема извора за утемељење такве закладе. Зато би се морало напосе означити законито дозвољени извори за утемељење школских заклада; као што је школски тас, купљење добровољних приноса, распрезање закладне главнице на опћинаре уз уплату на рокове од 5 година или уз интабулацију на непокретна добра на амортизацију у 20 година и т. д.

§. 39. Управа над школама. а) Местну школску управу води местни црквени одбор б) дијецезална управа.

Има се у свакој дијецези поставити по један мирски школске надзиратељ. Плаћа му је 1200 фор. с децималним прилозима од 150 фор. — по потреби одмереним паушалом за путне трошкове

дуном мировином после 30 година службе.

Ово би доиста јако спасоносна наредба била, само није назначен извор, од куд ће школски надзиратељи примати напомене, нуте пристојбе, и имали за то заклада или би се тек и којим начином створити имала.

Свакојако ваљало би још овом §. додати, да су и школски надзиратељи дужни приносити у ону закладу, из које ће мировину примати, по истом правилу за учитеље о принесцима у мировну закладу установљеном.

Чланак IV. Додатак за остале школе:

А. Препарандија.

„За изображење довољнога броја учитеља, довољно је једна препарандија, и међу овима је Сомборска најзгоднија, јер је најбоље устројена.“

За сад неби се баш требало упуштати у истраживање, да ли ће једна препарандија довољна бити за све српске православне учионе у аустријској царевини.

За сад би се требало тиме задовољити, јер нема двојбе, да ће се више младића посветити учитељству, како ово уређено и учитељи с потребним средствима за пристојно живљење снабђени буду, те да ће многи младићи у изгледу повољне учитељске службе о свом трошку полазити препарандију; — али је свакојако желити, да та централна српска препарандија небуде у Сомбору једино с тога разлога, што је Сомборска препарандија за сад од осталих најбоље уређена. Ако је она доиста тако добро уређена, то се неможе отуд изводити, да се препарандија по том примеру неби и у другом месту уредити могла.

Сомбор је већ поради тога неспособно место за централну препарандију, што је то место слабо, а горњим дистриктима баш нимало познато и посве удаљено, и што тамо нема таква надзирања учионе и ученика, које би довољну гаранцију пружало, да се будући одгојитељи српске младежи онако понашају, како се то од будућих учитеља у моралном и социјалном обзиру захтевати мора. Зато би

ми препоручили српски Сион, Карловце за смештање централне српске православне препарандије, где су и други учевни заводи народни, нарочито виша гимназија и богословија, где дакле има и више учевних средстава на руку, где има и више учених људи и професора, где је дакле и социјални живот опћем изображењу повољнији. А особито што завод педагогички може у Карловцима бити под најпоузданијим надзирањем у сваком погледу, и напокон, што су Карловци свему српству познати, па ће се и свако лакше одлучити, сина или обскрбљеника свога тамо на науку послати.

Друго што би неопходно требало гледе оспособљења учитеља одредити, јест то: да се изриком српској омладини дозволи, и на другим јавним препарандијама постојећих у царевини аустријској приправљати се за учитељство уз дужност накнадног положења испита пред епархијалном школском комисијом.

Напокон би требало установити, да се на централну препарандију неможе нико примити, који није навршио 17. годину живота и изучио добрим успехом или 4 гимназијална разреда или троразредну реалку.

Што се женске препарандије тиче, о којој у претресивању стојећа основа само некоје скромне жеље изражује, то се не увиђају запреке какове, да се неби могле и девојачке учитељице изображавати на истом централном педагогичком заводу одељењем посебних места за исте. Увети примања имали бити, навршена 14. година уз савршене науке на главној учиони, па и овим приправницама могло би се као и препарандима дозволити, педагогика и изображење на другим сличним јавним заводима уз накнадно положење испита пред епархијалном школском комисијом.

(Продужиће се.)

Пред иконама у обновљеној саборној цркви новосадској.

(Свршетак.)

Свети Стеван Дечански, који је приказан у царском сакоу љубичасте боје са злато-

www.тканим плаштом поврх њега и са круном на глави, а са моделом манастира Дечана на рукама, допада ми се између осталог и зато, што је као и св. Јован Претеча врло брижљиво израђен. Ништа на св. Стевану Дечанском није било уметнику споредно и неважно, све је са једнаком љубављу и маром израдио. А то није случај код сваке иконе Паје Јовановића, оног Паје Јовановића, који на својим сликама из црногорског и арбанаског живота и на ситнице пази. Међутим минуциозност при изради икона, као *шакових*, очекује се с правом не само због тога, што то захтева светиња места, у коме се налазе, и сврхе, којој су намењене, него и та околност, што се н. пр. особито престоне иконе гледе из непосредне близине, а ту онда не може даљина да доуви (или боље рећи забашури) оно, чега на слици управо и нема. И баш зато, што св. Стеван Дечански у том погледу одваја од већине осталих икона, изазива код мене и веће признање. — Иначе сам мишљења, да овом светитељу не би било место баш међу престонима, јер у ове, осим Јована Претече и храмовног свеца долазе само светитељи епископи.

Исус Христос је приказан како стоји пред својим престолом, као и Богородица, левом руком држи шар земаљски, а десницом благосиља. Само што је Богородица *обувена*, а Христос је *бос*. Признају радо да је уметнику пошло за руком, да лику и држању Христовом прида извесну достојанственост, која је, као и девичност и чистота код Богородице, *conditio sine qua non* за добру слику Христову. Али и онога, што би требало да донекле сведочи о божанству, о премудрости, благодати и осталим божанским својствима — ја не налазим на овој слици. Тако и она достојанственост, које има на њој, не долази као природна последица мало час наведених божанских својстава Христових него као последица нечега, што се у новије време виђа код неких млађих калуђера-дворјана и свештеника, наиме: неке гиздавости у држању главе и тела, дотеривања положаја косе и облика браде и т. д. Осим тога, и ова тако важна икона сведочи о оној мало час поменутој небрижљивости при изради одећа.

Св. великомученик Ђорђе (храмовна икона) приказан је гологлав у лепом оделу римскога војводе, са копљем обгрљеним десницом, која

почива на крсту на грудима (символ хришћанског му веровања), и са шлемом на левици. Поглед му је управљен на гледаоца. Под ногама му побеђена аждаја, а иза њега, у позадини, види се леп, романтичан и *штом* предео.

Многима је ова икона врло лепа. Па, јесте лепа. Само не могу а да не забавим на њој пре свега то, што је св. Ђурађ не само *ерло млад*, него и *женског* лика.* Како се то слаже са војништвом и (већ!) војводством свечевим? Ако се прилика свечева хтела (као што и треба!) у лепом облику да прикаже, зашто да није у *мушкој лепоти* приказана, кад је само таква лепота овде умесна? Па ни држање Јовановићевог Ђурђа не свиђа ми се. Светитељства, непоколебивости у вери и скромности хришћанске ја на њему не видим. Држање му је више гиздаво него јуначко, донекле разметљиво. Неки погледавши ову икону узвикнуше: Као Сигфрид у Бургу! То јест, приказан је, као што приказују Сигфрида на бечким позорницама у опери и „Бургтеатр“у. Ако се Јовановић заиста угледао на „Сигфрида у Бургу“ онда је сасвим разумљиво, зашто му је св. Ђурађ оваки какви је: у његовој појави збиља има нечег театралног.

Осим тога, не свиђа ми се ни то, што је и Паја Јовановић усвојио досадашњи начин приказивања попришта, на коме св. Ђурађ савлађује аждају. Зар та чудовишта да живу и пресретају јунаке на питомим равницама или цветним обалама мирних речица, или питомим зеленилом и шумарцима обраслим брежуљцима? Прикладнији ми је и симболичнији приказ, у коме у последње време приказује Урош Предић св. Ђурђа, а наиме: У некој урвини пред големом стеном, из које зјапи мрачна пећина (мрак, незнање) стоји свети великомученик. Под ногама му свладана аждаја (незнабоштво и његово насиље), која је на њега из оне пећине навалила, али коју је он савладао (својом сталношћу у вери). Изломљено бојно копље, обојена крвљу земља и последње самртно грчење аждајино сведоче о мало час довршеној борби. Сам светитељ, красан млад јунак (али не ипак шипарац), није се понео својом победом, него скинувши шлем с главе подигао очи, пуне захвалности, небу горе . . .

* У стању сам указати баш на две даме у Новом Саду, које веома личе на овог Јовановићевог св. Ђурђа.

Само аждају је Јовановић само маркирао бојама, и баш она је у највећој мери захтева оно, што сам већ рекао (приликом приказа св. Стевана Дечанскога) говорећи о потреби минуциозности при изради икона, а наиме: да би за посматрање требало поприличне даљине, која би надокнадила оно, чега у самој ствари и нема.

Св. кнез Лазар је последња икона на десној страни иконостаса. Приказан је у потпуном бојном оделу, у оклопу и са мачем о бедрици. И ако је светац скинуо шлем са главе (и држи га у десници), виде му се ипак само очи, нос бркови и уста, јер је панцирни доњи покривач остао на глави. Левицом се ослања на штит са царским српским грбом на спољашњој му страни.

Многим се не свиђа ова икона. Било би им милије, да је приказан, као и цар Урош или краљ Стеван Дечански, у свечаној царској одећи. Мени је ова икона по вољи баш за то, што је овака. Кад се може св. Ђурађ па чак и архангел Михаил приказивати у бојном руху, зашто да се не би могао и смео приказати у њему и кнез Лазар, који је стекао мученички венац баш на Косову? Пре бих замерио томе, што је кнез Лазар приказан на овој икони као млад човек од 35—40 година, а то међутим не одговара његовим годинама у време Косовске битке. У осталом Паја Јовановић није ову икону израдио тако, што је хтео баш нешто ново да уведе. Он је кнеза Лазара, како сам рече, просто прекоширао са оригинала, који се до данас одржао ако се не варам у цркви Грачаница, а која је по његовом стручњачком мњењу једва на 100 година после косовске битке (можда и мање) намалана, те лако може бити, да приказује баш прави лик Лазарев. — Иначе примећујем, као и код Стевана Дечанског, да ни овој икони не би било места међу престбнима.

На царским дверима су, као што је свуда уобичајено и у правило ушло, *Благовести*. Икона заиста врло красна. Као што је уметнику пошло срећно за руком, да на приказаним двома Богородичним иконама — престбној и под распећем — изрази срећу односно тугу мајчину, тако је исто и овде лепо приказана преданост у вољу Божју млађане Дјеве Марије. Исто је тако лепа појава и благовесника

арханђела Гаврила, али јој је, по моме мишљењу, прилична махна то, што је у њој *више девичности* него у саме Дјеве Марије, коју црква слави као *пречисте, пренепорочне, чисте и крвине и славне и сираћине*. Уметнику је за модел арханђела Гаврила морала послужити каква млађана девојка. Но ја сам већ напред говорио о том, како би сликари имали поступати приликом приказивања анђела. Баш противно овом Јовановићевом приказу, у овој прилици требало је лику арханђелову уместо *девојачког* више *младићског* израза дати. Текст у еванђаљу Лучином (гл. 1. ст. 26. и даље), кога се у овој прилици црквени сликари *морају* — хтели не хтели! — придржавати, даје неоспорно више основа закључивању, да је арханђел Гаврил лично Дјеве Марији више на мушко него на женско. Осим тога ни енергија, са којом се арх. Гаврил јавља у овој прилици, никако не доликује женскињу, па за то није приличан ни овако *девични* арханђел Гаврил, каквог нам даде на овој икони Паја Јовановић.

Св. Стефан Архиђакон на десним дверима и Арханђел Михаил на левим дверима јесу по мо мишљењу најслабије међу свима Јовановићевим иконама у новосадској саборној цркви. Шаблонске до крајности.

Архиђакон Стефан н. пр. приказан је у оделу што га баш у данашње дане понајобичније носе новосадски ђакони (само је стихар место вишњикасте — љубичасте боје!), држи у десној руци кадионицу данашњег облика, а у левици је имао првобитно чак — дикирије! Ово је на захтев новосадског проте одстрањено, и сада левица почива на орару. У време св. Стефана по свој прилици *није ни било никаквих нарочитих хришћанских* богослужбених одежа, а оваких, какве се *данас* носе, *зацело не*. Па чему онда тај анахронизам? Могао се св. Стефан и на други начин приказати. Нпр. ако се није хтела приказати погибија му, могао се приказати како носи болница и старима св. причешће и храну. То му је, као ђакону, управо и спадало у главну дужност (в. Дела апостолска, гл. 6.). При богослужњу самом ђакони су *тада* били исто што и остали верни.

О *арханђелу Михаилу* могао бих поновити оно, што сам рекао говорећи о иконама

Бурђа и арханђела Гаврила. Он је — једна женска прилика обучена у војводско одело (исто као у св. Бурђа), са крилима на плећима, са теразијама у левици и пламеним мачем у десници. Заман је уметник мало омрачио поглед у арханђела, није он ни близу озбиљни, строги и неумитни извршилац Божјег правосуђа. А каквих је дивних узорака могао Јовановић наћи у хришћанским црквама за ову икону!

Преостаје ми још само о двама иконама да проговорим, а те су: Св. Никола у архијерејском престолу, и Мајка Божја у својем престолу.

Св. Никола (који ликом много потсећа на лик данашњег српског патријарха) приказан је у природној величини, у потпуном одјејанију данашњег православног епископа: у сакосу, са митром на глави, крстом у десници и жезлом у левици, како стоји на морској обали, на чијим се стенама уздиже великолепна црква, и са које се види како се на морској пучини, пловећи обали, љуљуска галија.

Пре свега, на место ово требао је доћи лик једног од оних знаменитих православних епископа, чији се живот и рад није очувао само у традицији и легендама црквеним, него чији је живот и рад засекао и у историју и оставио несумњивих сведочанстава о енергичном и благодатном утецању њиховом на живот и развој хришћанске цркве. Пошто су св. Василије Велики и св. Јован Златоуст добили места на олтарским прозорима, а сам св. Никола на прозору у одећењу за народ — то је на место ово требао и морао доћи само *српски св. Сава*. Св. Сава је ваљда најпотпунији идеал једног хришћанског епископа: и учитељ, и организатор, и управник, и родољубив политичар, и молитвеник... Па још уз то *Србин!* Зар има за српског епископа и српски народ згодније и лепше појаве у црквеној историји да га подсећа на хришћанске дужности у опште, а епископске и родољубне навесе? Нема! И за то је баш он, први архијерејски просветитељ српски, св. Сава, требао и *морао* доћи на ово тако видно место. Истина, новосадска саборна црква не ће бити без св. Саве. Као што сам већ напред споменуо, над десном и левом цевницом доћи

ће слике, које ће приказивати неке (није ми познато које?) догађаје из живота св. Саве. Али тамо ће се он наћи у групи више других личности, које ће, као што је то сасвим природно, сметати, да се пажња и мисли концентришу само на св. Сави.

То је прва примедба. А друга је ова: као код архијакона Стефана, тако је и овде Паја Јовановић (а с њим и они који му то одобрише) пао у анахронизам. Данас сваки ученик или ученица наших средњих, виших девојачких и грађанских школа знаде, да су *сакос* тек у *VI. веку* почели носити цариградски патријарси. Дотле су га само византијски цареви носили. Св. Никола пак живео је у *IV. веку*. Требало је, дакле, да прођу после св. Николе читави векови док сакос није постао саставни део одјејанија православних епископа. Па кад су св. Василије Велики и св. Јован Златоуст на прозорима у новосадској саборној цркви приказани *без сакоса*, него (као што и треба!), у фелону — зашто да се то није догодило и код св. Николе, који је њихов *савременик* био, и који осим тога и није заузимао тако знамениту епископску катедру, какве су биле кесаријско-кападокијска и цариградска? — А што је речено о сакосу, скоро да се може рећи и о *митри*. Митра (од грчке речи *μῆτρον* — повезивати) у прво време није била ништа друго, него нека трака, често златсткана, којом се глава ради украса повезивала. До *VI. века*, као што доказују споменици, митра се мало удаљила од своје првобитне простоте. Тек од *VI. века* почеше митру украшавати везом и свештеним сликама, живописаним или везеним. Дакле, ни митра — све ако ју је св. Никола и носио — није могла ни близу изгледати овака, какву је дао св. Николи Паја Јовановић. Кад пак није била така, није ју требало таку ни малати. Замислимо за часак слику Паје Јовановића, „Крунисање цара Душана у Скопљу 1346. г.“ и на њој цара Душана у униформи краља Петра I. Како би то изгледало? Смешно, дакако! Тако је исто и овде. Од сликара, какав је Паја Јовановић, тражи се не само правилан цртеж и уметничко склапање боја, него и да му слика буде што вернија, што истинскија, особито у оним случајевима, у којима ту верност није тешко утврдити као нпр. овде.

Напослетку морам да о стихару светитељевом

WWW.UNILIB.RS
 приметим оно исто, што и о аждаји код св. Бурђа. То је једва нешто више од скицирања.

Богородица на трону. Приказана је како окренута лицем прилазнику седи на трону, оборивши очи на свсга малог Јединца, којег држи на крилу. Сега јој се разлила по лицу, а узрок тој сети јесте предвиђање Његових страдања и смрти, које је предвиђење уметник лако скицирао над главом Богородичном.

Положај, који је овде Богородици дат, по мишљењу моме једини је уместан. Кад је то „Мајка Божја на трону“, онда треба да седи на њему. То је погребно и због тога, што на многим местима побожан народ прилази овој икони у намери не само да се пред њом моли, него и да је целива, па како је трон Мајке Божје за степен-два уздигнут над солејом, то ако би Богородица усиправно стојала (као што је н. пр. погрешно приказао Урош Предић у новосадској алмашкој цркви), народ би могао допрети да целива само — ноге. Овако може и у руку, где бар ми Срби, и живе и мртве, целивамо, кад им наше поштовање хоћемо да одамо.

Но док то на овој икони одобравам, не могу да одобрим што је уметник приказао Мајку Божју *сепину* и *оборених очију*, Ова икона има ту намену, да јој приступају са молитвом они, који баш Богородичну заштиту траже. Стицање поуздања, које верни хоће том молитвом да постигну, треба и лик Богородичан да потпомогне. Међутим Богородица је овде и сама већ у напред тужна и неутешна, па у тој тузи својој никуд и ни на ког и не гледа, него само у свог Јединца. Ако игде баш овде, на овом месту, треба да се на лицу Мајке Божје огледа *блаженство*, јер само такав израз може и молителца утешити, охрабрити и душевно оснажити.

О Богомладенцу на крилу Богородичном указујем на оно, што сам рекао приликом приказа Престоне Богородице на иконостасу.

*

И са овим би мој приказ био завршен. Као што сам напред рекао, ја сам о иконама говорио у првом реду као свештеник и са тога, свештеничког, становишта пресуђивао их. Уверен сам, да су ми примедбе биле умесне и образлажене.

Напоследку бих имао предлог за оне, којих

се тиче, у погледу она два празна места на иконостасу у реду, у коме су попреја четворице евангелиста и апостола Петра и Павла. Чуо сам, да ће се на та празна места сгавити попреја св. краља Милутина и св. Петра Цетињског. Ако ово стоји *заиста*, ја бих волео мало јачи разлог, него што су та два свеца — Срби. Предлажем: да се на та два места израде и ставе ликови иконе *оне двојице апостола*, који својим посланицама допуњују циклус т. зв. „саборних“ посланица, а наиме: Јуде и Јакова, и то тако да се апостол Јаков стави до апостола Павла, јер Јаковљево учење о добрим делима допуњује Павлово учење о вери. На тај начин би се у реду над престоним иконама приказивало *Св. Писмо Новог Завета у њиховим писцима*, а ту лепу целину ма која друга два светитеља само би окрњила, не дајући међутим у накнаду ништа ни више ни бољег.

У Нов. Саду јуна 1905.

Вељко Мирсављевић,
 пророк и катихета.

Статут за епархије у Босни и Херцеговини.

Д. Р.

После толиког чекања и очекивања, тумарања од Понција до Пилата, трошења грдног новца, свађе и ината и пркоса, а да и не говоримо о вређању цркве и њених поглавара, и нацупштању најважнијих тајана новог Завета, без чега се не може нико ни називати православним Хришћанином; једва је једном решено и питање о статуту за српско православне епархије у Босни и Херцеговини.

А како је решено? Решено је по ономе источњачком „помоз Бог чаршио и десно и лево“.

Васељенски св. Синод одобрио је од 12 спорних тачака 7 по жељи митрополита, а 5 по жељи народних првака.

И тако је једном решено и то питање, које је сву Босну и Херцеговину више од 7 година држало у непрекидној трзавици и немиру.

Сад кад је и то питање доведено своје крају, и кад су се решењем његовим прваци народни, који су га непозвани и не-

спремни, по наговору странаца доста сумњиве прошлости и садашњости, изазвали и начинили у Босни и Херцеговини прави дар-мар и покор, уверили, да се не једе свака тица што лети, и као год што свака батина има два краја, да тако исто и јачи противник може постићи што жели оним истим средствима, којима су се они служили и мислили постићи *све* што желе; имају и има ће каде да промишљају о свом неупутном и неродољубивом кораку.

Ми смо били чим се заподело питање о црквеном уставу за српско-православну цркву у Босни и Херцеговини, и видели *ко* га гради и *каков* се устав предлаже, тог уверења, да ће велико зло бити и по тамошњу цркву, и свештенство и народ, ако се усвоји и одобри нацртни устав.

Из тог смо се разлога и упустили у његову критику и рекли, да за православне Србе у Босни и Херцеговини није *онаков* устав, који је много либералнији од нашег у карловачкој митрополији; те као што ни нама ни нашој оностраној цркви није устав донео никаквог добра, а зла и сувише, да ће тако исто бити и са босанско-херцеговачким.

Ал се тада народни прваци не хтедоше ни осврнути на наше писање и мишљаху — незнајући противника и прилике — да ће све и сва постићи што желе.

И каквог смо у томе мњења били 1898. године, таког смо и дан-данас.

Ми се и данас од њега не само не надамо никаквом добру по наш народ и цркву у Босни и Херцеговини, него да ће устав учинити чуда и покор док само ступи у живот и док се онака по српски распале страсти и освета.

Каквог је берићета донео Србији „нај-слобоумнији монархијски устав“ то видимо, и гледајући чуда и покоре што се у њој догађају, сваки свестан Србин мора помислити, ако Бог не избави Србију из овог покора и метежа, њени је синови — вође страначке — заиста не ће избавити и спасти.

Дигне л Бог руке са Србије, она ће као оно зрела воћка пасти некеме у крило, и кад падне, онда ће у њој бити мира и онда ће бити покорних поданика, што их српска држава нема.

А као што је данас у Србији, тако ће исто бити и у Босни и Херцеговини док једном ступи у живот црквено-школски устав и док се почне у живот уважати и по њему управљати.

И кад то време наступи — а да не ће наступити, о томе се не треба ни мало бринути —; тада ће тек прваци народни, који су највише радили да се дође до реченог устава, увидети и доћи к себи шта су радили.

Бог милостиви нека умудри нашу браћу у Босни и Херцеговини, да пођу у будуће другим путем, по којим идоше ових последњих година.

Не умудри ли их и успођу л' и надаље истим путем, има *некога* ко ће се веселити, а ко је тај, то знају добро сви истински родољуби у Босни и Херцеговини.

За то браћо Бошњаци и Херцеговци памет у главу, и чувајте пре свега своју цркву, која вас је одржала, и која вас једина може и у будуће одржати као Србе.

„Свој своме.“

С дана у дан можемо читати по нашим листовима, како се грди и коре свако, а по највише наша интелегенција, пребацујући јој да се непридржава оне девизе: *свој своме*.

Заиста је много речено са тиме: *свој своме*, само се са тим силним викањем *свој своме* не постизава оно, што ти наши листови мисле да постизавају, шта више постизава се евектуално оно, што баш ни сами нису ради да постигну.

Грди се ту сваки, осуђује се и паор и господин, и трговац и занатлија, и поп и учитељ, и научењак и простак само зато, да сваки тај само код Србина иде пазаривати, да произведе Србина занатлије набавља и употребљује и т. д. и т. д.

Па верујте... није то доста само викати *свој своме*, него је то са свим мало, шта више и штетно је, особито ако је тај „свој“ рђав занатлија, рђав трговац итд, но штетно је још и зато, јер „свој“ занатлија ил трговац на пример није спао на то, да његов еспап буде најбољи, да је његова послуга брза и тачна, њему је доста качества, — да не речемо „квалификације“ — да је Србин, те је свему српству слепа дужност, да њему иде „као свој своме“, услед

тога не подижемо у томе занатлији и трговцу вољу за његово усавршавање у његовом раду, не стварамо од њега једног такмаца, који ће све своје конкуренте надмашити, него стварамо од истих већином сплеткаше и трчилаже, и политичаре, који у место да раде за тезгом или у радионици и своје муштерије послужују, већина од њих по читав дан стоји на дућански врати и гледа ко то све иде у радње његових комшија иновераца. Па кад угледа, да је који Србин отишао, ма да шта тамо купи, чега код њега не може ни добити, он ће одмах похитати, да тај „кримен“ народу објави, наравно у српске новине, да српску читалачку публику о том обавести, да ту „ужасну слику“ неродољубља на јавност изнесе, да тај поступак јавно жигоше.

Тешко оној цркви у коју верне бичем терају! Па ако тај трговац или занатлија само отуд мисли живети, што се узда у девизу „свој своме“, онда тешко њему, тај нигда главе дићи не ће. Никад тај не ће бити човек, који се у своје послу само узда у себе, већ у друге. — Па грех је улевати у наше трговце, у наше занатлије и у све наше остале Србе тај дух, да ће њи само девиза „свој своме“ спасти и помоћи. Кад се већ до тог дође; онда је то милостиња, а не заслужена наплата за рад.

Рад, заузимање, вредноћа, такмачење, провиђавност, племенитост, тежња за бољим, увиђавност, уметност, предусретљивост, благост, опрезност, скромност, учтивост, самопоуздање и тврда вера у Бога, то су она средства, са којима се прикупљају не само „своја“, него је то мамац и за иноверце, да се и они амо приведу.

Та неприродно је, да ко с вољом плати рђав еснап код Србина, и да пре купује код њега него код иноверца онда, кад код овог може и боље и јефтиније купити, и лепше и тачније може бити послужен; — и не мојте мислити, да ће се многи Србин огрешити о девизу *свој своме*, ако код Србина може и боље и јефтиније купити и лепше послужен може бити, него код иноверца.

Ја знам једног трговца у... Па код тог тако долазе као слепи — што но кажу; ал не мојте мислити, да њему за то иду, што „свој“ иде „своме“, већ само зато што је он добар, ванредно добар трговац, што има врло добар еснап, што врло лепо послужи итд. те је муштерија са свачим потпуно задовољена. Ето такав треба бити, па онда том Србину иде не само „свој“,

него и туђин. — Па тако је то и са занатлијом, и са адвокатом и са леџником и са сваким.

Да су Срби прве занатлије, први адвокати, први трговци, први леџници, први ратари итд. онда нас није ни брига, онда начело *свој своме* само иде и нико то погазити не ће.

Да се то постигне, на томе треба сви да радимо, па да нас види Бог, а са простом се грдњом себи нико привући не може. *Свој своме* пак треба на праву вредност свести, а круг му само на подједнаке прилике ограничити.*)

У Сомбору, 12/25 јула 1905 године.

Б.

Др. Кале Буевица, адвокат

*) Пуштајући овај чланак у лист једино с тога, што наши политички листови не доносе чланке у овом правцу, да се не замере трговачко-занатлијском сталежу, својим претплатницима, усвајамо све разлоге пишчеве и имамо да напоменемо као главне узроке пропадању нашег трговачко-занатлијског сталежа, који су најмоћнији фактор у животу једног народа, и који су и код нашег били то све донде, док су трговци били трговци, а занатлије занатлије, и док се онај који је хтео бити трговац или занатлија морао за то и спремити, следеће:

Први је главни узрок њиховом пропадању и ненапредовању то, што већ одавно наши бољи трговци и мајстори не дају своју децу да им и они буду трговци или занатлије, него их дају у господу, а тако исто и своје кћери удају за господу, те кад отац умре, отиде радња у бесцење и то већина у руке иновераца, пошто се код нас рекрутује и трговачки и занатлијски сталеж од сиромашних синова, који нису у стању прекупити пјоле бољу радњу и продужити је.

И што нема ни код једног другог народа, тога има код нас, да и они трговци и занатлије, који су почели што по реч од ижице, не настоје на томе, да их синови замену, него их и они дају у господу, и спремајући их за господу, многи се од њих упропасти и не дочекавши сина да буде господин, него или клуподер или народни одрод.

Други је главни узрок њиховом пропадању и ненапредовању то, што мало ко код нас Србаља и ако се већ ода на трговину или занат изучи своју струку као што треба, како би био у стању конкурисати кад постане својим господаром, него се сваки то родитељ или младић — ако је без родитеља — жури, да што пре отвори радњу и да се ожени, те или на брзо — већином и због раскалашног живота — пропадне, да иноверцу отвори место, или се пати и петља целог свога века и грца докле може, дајући већи део своје заслуге горњим трговцима, који га због његовог незнања по својој вољи даве.

Трећи је главни узрок њиховом пропадању и ненапредовању то, што се многи од њих поводе за којеквким ветропирима, те у место да гледе своју радњу, они „бистре политику“ и бистрећи је

једну по једну муштерију губе једино с тога, што су их као своје и политичке противнике увредили, због чега их они напусте и обично оду туђину.

А четврти је главни узрок њиховом пропадању и ненапредовању и то, што већина наших трговаца и занатлија не живе према своме сталежу — а већина и приходу, — него сваки у томе греша и то јако греша, те за то је код нас већ од дужег времена постало правилом, да већ код првог колена дође до краха и да сви сретно спири очеву тековину за неколико година, као што на жалост имамо примера скоро у свима селима и градовима.

Данас можемо на прсте избројати старе трговачке куће. Што их имамо, то су све нове.

Што је до *тога* дошло, и што је код нас данас тако, за то носи на души грех и наша журналистика почевши од Милетића, који је први почео увлачити у политику наше трговце и занатлије, те за то је данас и ретко наћи у Новом Саду српску фирму, а и оно нешто што их има, то су све нове фирме.

За то је већ крајње време, да поједини политички спекуланти престану увлачити — ради својих личних цељи — трговачки и занатлијски сталеж у политику.

Трговачки и занатлијски сталеж треба учити и поучавати, да се добро спреми за своју радњу и да је чува, па не ће очекивати спаса од избачене фразе „Свој своме!“

Уредник.

Препорука

патријарха Јосифа Рајачића

за А. Гилфердинга.

Д. Р.

Када је оно при крају 1856. дошао у Карловце руски научењак А. Гилфердинг патријарху Јосифу Рајачићу, патријарх и ако је знао, како у Бечу нерадо гледе да се Руси врзу по српским крајевима, не само да га је лепо дочекао, наредио да га управитељ гимназије Јован Павтелић проведе по гимназији, а архимандрит Лукијан Николајевић по богословији; него му је дао и следеће писмо-препоруку:

Всјем манастирским настојателем.

В Карловцјех 8. Дек. 1856.

Показатељ сего Г. А. Гилфердинг росијски титуларни совјетник, приходить к честности и преподобијам вашим с Нашим благословением на тај ковец, жеже Архиви манастирскија пресмотрјети, а по обстојателствам и употреблению от тјех за Историју јужних Славјан, относителње Сербов, јуже писати вознамјераја, вјзјати.

О чем честности и предобија ваша настојашчим увједомљаем с тјем, да хваљеному Господину в предкоснутом јего намјерении на свјакоеј услужје бити, и тое возможным начинном поспјешествовати не пропустите.

ЛИСТАК.

Вести.

Седнице автономник власти. За 1. (14.) Авг. сазват је у седницу нар. школки савет, а за 11. (24.) Авг. митрополијско црквени савет.

Саборски одбор. Пошто је данашњи саборски одбор започео свој рад 16. о. м. 1902., то му је тога дана изишао трогодишњи рок на које је време изабрат.

И ако по §. 21. саборског устројства од 1875. „Овлашћење саборског одбора траје за цело време саборске периоде, а у сваком случају дотле, док га новосоставши се сабор избором других чланова не замени“; ипак су наши радикали пређашњи саборски одбор, по истеку одређеног му року, називали „устарабарским одбором“.

Видићемо, да л ће данашњим члановима саборског одбора „радикалски образ“ и „начело“ допустити, да и на даље седе у њему и да л су они „устарабари“.

Уздупусти л' им образ и начело да узседе и на даље у њему; онда — е онда — ће и то за слепе бити један доказ више, да је сва она радикалска вика била једино због тога, да њихови људи дођу до саборског одбора, из ког се тако лепо ускаче уз остале погодности и у окружне проте и са недовољном квалификацијом.

Наши радикали, нека прочитају шта је „Застава“ писала за претпоследњи саборски одбор; па не поцрвене л због онаког писања, и рада данашњег саборског одбора, ала л им вера!

Живела доследњост и начело! Живели! Живели!

Нов лист. Од 5. Јулија почео је излазити у Пакрацу нов лист „Пастир добри“, лист за свештенствено пастирску практику. Уређује га *Светозар Грубач* парох у Крижевци, а власник му је и одговорни уредник протосињел *Митрофан Рајкић*. Штампана се у Карловцима.

Лист излази 5. и 20. свакога месеца на табаку, а цена му је 5 круна на годину.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послате књиге на приказ.

Шта треба да зна сваки трговац из меничког права? Приредио Др. Стева Адамовић. Н. Сад. 8^о 32. Цена 50 филира.

Извештај о српској богословији у Призрену за 1904./5. Крушевац 8^о 61.

Извештај о православном богословском заводу у Задру за 1904./5. 8^о 136.

Извештај о стању српских народно-црквених фондова и заклада за 1904. стојећих под управом саборског одбора. Карловци 4^о 74.

Летопис матице српске. Књ. 232. Нови Сад 8^о 232. Цена 1 круну.

Књиге матице српске. Бр. 13. Живот др. Јована Суботића. Нови Сад. 8^о 226. Цена 2 круне.

Књиге за народ, издаје матица српска из задужбине Петра Коњевића. Свеска 114. *Разговори у доколици.* Саставио Тока Михајловић, учитељ. Нови Сад 12^о 67. Цена 20 фил.

У овој је свесци истина један папир, ал је шкандалозан. Ваистину је срамота за матицу, да на онаквом ђубрету-папиру издаје књижице из Коњевићеве задужбине. Боље нека мање издаје, ал што издаје, да изиђе на пристојном папиру.

Извештај српске православне мушке учитељске школе у Пакрацу за 1904./5. Саставио Никола Шумоња управитељ. Карловци 8^о 48.

Књижевна вест.

Изишао је из штампе и разасиље се: *Први извештај* срп. прав. просв. Женске Задруге Св. Мајке Ангелине о срп. прав. девојачком васпиталишту у Будимпешти за школ. год. 1904 — 1905. Издање Управног Одбора Задруге. 8. стр. 72. *Садржај*: 1. Помолимо се Богу. 2. Образовање женске деце и „Св. Мајка Ангелина“, од др. Владимира Димитријевића пароха. 3. Летопис Задруге. 4. Правила Задруге. 5. Основно писмо Лазара Дунђерскога. 6. Позив и молба радољубивим Србима и Српкињама. 7. Програм васпиталишта. 8. Домаћа и дисциплинарна правила васпиталишта. 9. Извештај Управног Одбора и Скупштина Задруге. 10. Преглед предаваних предмета. 11. Национала питомица. 12. Успех питомица. 13. Рачун за год. 1904. 14. Закладници, добротвори, оснивачи и чланови задруге. 15. Посетиоци васпиталишта у год. 1905. 16. Рачун и добровољни прилози од беседа год. 1902 и 1905. 17. Напомена родитељима. *Илустрације*. 1. Св. Мајка Ангелина по икони Паје Јовановића 2. Св. Црква Пештанска. 3. Њ. Св. срп. патријарх Георгије врховни патрон

васпиталишта. 4. Лазар Дунђерски оснивач васпиталишта. 5. Њ. пр. епископ Лукијан патрон васпиталишта. 6. Управни Одбор Задруге. 7. Дом васпиталишта из цркв. порте. 8. Дом васпиталишта са вачке улице. 9. Дочекаоница. 10. Училионица. 11. Концерат у васпиталишту. 12. Ручаоница. 13. Игралиште у порти. 14. Испитна изложба. 15. Снаваоница. 16. Умиваоница.

Чланови задруге добивају овај извештај службено а *родитељи* које интересује васпиталиште нека ишту извештај отвореном картом од *Стевана В. Поповића*, Budapest Tekölianum и добиће га *бесплатно* поштом.

Одговори уредништва.

Г. Мати Косовцу

умировљеном српско-народном учитељу; народно-црквено-автономном статистичару и *назови* уреднику „Српског Митрополијског Гласника“.

За време нашег одсуства из Карловаца, изишло је у 127. броју „Заставе“ — вечерњем листу — у додатку Ваше сочиненије под насловом „*У одбрану своје части*“, за које смо случајно тек пре неки дан дознали.

У истом сочиненију рекосте, како Вас је „Српски сион“ више пути заједао, нападао лично и служио се неистинама кад је говорио о Вашем раду (?!!), те на нашу примедбу у 10. бр. у погледу неиздавања „Митрополијског Шематизма“, отвористе своје срце и испричасте српском роду свој досадашњи рад.

Да „Српски сион“ до сада није никад ништа друго о Вама рекао, до ли да Ви мало радите, и да до сада ништа из статистике не публицирасте у листу, осим имовно стање нар. цркв. добара, што су већином други израдили, а нерадите с тога, што прво не волете да радите, и не радећи ништа само јаучите и питате по неколико пута на дан Бога, је ли био он статистичар, а друго Ви нисте ни дорасли за оно знање које носи онај назив које Ви носите, све и ако за Вас као статистичара и не постоји тачно и јасно наређење Ваших дужности, о уредништву не ћемо ни да говоримо, пошто Ви и нисте уредник „Српског митрополијског гласника“, што се види и на самом зачељу листа, него просто Ви само одговарате за уредништво; — то нам могу посведочити сви његови читаоци.

Ми против Вама г. Мато лично немамо ништа, шта више Ви сте нам мила појава са Вашим

шлачено-жалевним гласом, ал имамо против оних, који су и статистичарско место као и још нека друга установили без икакве друге нужде и потребе, до ли да „своје људе ухлебе“ и то пре, него што су установили дужности и делокруг статистичарев. те ево и после три године Вашег „званичења“ нити Ви, нити Ваши бирачи — саборски одбор — знају праву Вашу дужност и делокруг; што су на исто место изабрали Вас човека „израђеног“, који је због тога и дошао у мир, и који ни дана није служио у статистичком звању. А да у Вашим годинама учи оно што један статистичар треба да ради и тамо где је одређен његов делокруг, а камо ли да га Ви одређујете; то нам тек не ћете моћи ни сами оспорити, да Ви нисте *така* особа.

Да Ви нисте ни спремни ни дорасли за статистичара, поред свега тога, што Вас је саборски одбор тек по Вашем избору упутио да идете о народном трошку у Будимпешту, — народни човек, треба да се учи народским повцем — и да тамо проучите статистички уред, камо сте Ви и отишли, ал се одонуд набрзо и вратили, па одлазили у Београд и одонуд довели неке формуларе, који се не могу применити за наше прилике, између осталог довољно је да напоменемо само то, да Ви нисте још ни **почели** да уводите у књиге инвентаре црквено-народних добара, који је посао угарско министарство још 1903. увело, и који би се посао и код фондова давно и давно спровео, да сте Ви дорасли својој служби. Овако је саборски одбор због Ваше невештине само тратио време, бавећи се с Вашим неумесним и сплетеним предлозима и радовима скупљеним с брда с дола.

Оно Ваш причање о Вашем раду, не вреди г. Мато ни луле дувана. Из њега се понајбоље види Ваша неспремност и незнање, а оно нешто што је урађено, то не припада заслуга Вама, него рачунарским чиновницима, који су морали да раде онај посао, ког сте Ви требали и морали — да сте знали — радити.

А оно причање Ваше о разлици између фондовског инвентарског рачуна и министарског, могло је слободно изостати, пошто њиме нисте ни себи ни саборском одбору заденули челенку за шепир, јер шта се Вас и саборски одбор тичу министарски инвентарски рачуни!

Слаба Вам је г. Мато и одбрана за Шематизам.

Да је среће, Ви сте требали одавно насто-

јати на томе, да дођемо до новог Шематизма, а особито после предлога г. др. Лазе Секулића секретара од 1903., да се Шематизам изда, и Ви сте сами требали за Шематизам саставити питања на подручне власти — за грађу — и досад издати га, који нам је *тако* потребан.

За његово састављање, Вама није био ни мало нуждан материјал од 1898. ради неког континитета и контроле, пошто се Шематизам склапа и издаје за извесну годину на основу материјала за ту односно прошлу годину, без обзира на прошле године.

Причање Ваше о Шематизму за 1900., ког смо ми уредили, проста је неистина — осим да смо за његов састав добили 600 К., што Вама и Вашима патронима боде и данас очи. Ми што би рекли Србијанци чикамо свакога, нека разгледа на основу *каквог* смо ми материјала морали да га склапамо и какав је оно био огроман посао; па ако узима образа да узтврди, да онај посао не вреди 600 К., ми ћемо их фонду повратити. Не заборавите г. Мато, да смо ми позвати били од саборског одбора да га уредимо пре, него што смо дошли у Карловце, и да смо још у Земуну почели грађу сређивати, и да ми нисмо били у никаквој обвези спрема саборског одбора, као што сте Ви.

Шематизам за 1900. рађен је не само на основу материјала од 1898. у колико је важио и за 1900., него и 1899. односно и 1900. све до штампања његовог и за време штампања; те по томе је с правом речено, да је оно Шематизам за 1900. и да ми тврдњом својом да га за ту годину имамо, ни мало нисмо обманули своје читаоце.

Ви г. Мато не знате ни то, да се Шематизам издаје у напред на основу грађе од прошле године. За доказ доста ће Вам бити, да је Шематизам буковинске митрополије за 1895. достављен био Његовој Светости већ 29. Марта 1895., а Шематизам далматинске епархије за 1905. већ је био објављен у 10 бр. о. л. од 15. Маја.

Шематизми нису г. Мато одређени да се у њима износи исторична грађа, и ми ни на што нисмо тако љубопитни, као на то, *какву* ћете Ви у њему историчну грађу навести. За меленачку црквену општину уверени смо, да ћете бити у стању верно и опширно њену историју навести, пошто и сами носите *велику одговорност* за данашње њено цветуће стање, а за остало не знамо.

На наивно-неистиниту тврдњу Вашу „да сте мислили да званичан лист — „Српски митрополијски гласник“ — треба проширити с тим, што би у њега улазио један део повесничког материјала, и да сте предложили и обвезали се саб. одбору да ћете тај материјал сређивати у ванзваничним часовима, те је сада наређено да лист излази на два табака, што сте и без приговора прихватили, имамо Вам г. Мато одговорити.

Прво и прво Ви и до данас нисте на листу ништа радили. Ви добијете сав материјал *готов* и сређен. Ваш је посао да га донесете у штампарију и ди обављате коректуру. Истина Ви дајете извештаје о седницама саборског одбора, но то су *такови*, да кад их не би надлежни исправили и поправили — и то врло много — били би свашта пре него верни извештаји.

О овом Вас можемо уверити једним Вашим извештајем, који случајно није у своје време исправљен и поправљен, те се морао цео слог по ново слагати кад се видило, *како* је сакато написан.

Ви сте г. Мато просто називало уредничково, а други је издирало. С тога, и стоји на челу листа, да Ви *одговарате* (а не и да га уређујете) за уређивање. А то је тек нешто друго!

Ви г. Мато нисте у стању ни сређивати историчну грађу за лист и то још у ванслужбеним часовима, прво што је не би знали уредити, а друго Ви добар део званичних часова проведете у писању дописа и извештаја „Застави“ и у јаукању и уздисању како имате сувише, посла због чега један добар Карловчанин — не знајући за Ваш рад — нерад — и говори, како ћете и Ви и још један Ваш подобан сабрат морати пропасти, ако Вам саборски одбор не да помоћ — помоћнике.

Како сте могли јавно казати, да је решено, да ће „Српски митрополијски гласник“ у будуће излазити на два табака, *кад таквог закључка нема*; нека Вас Бог и саборски одбор пита

Лист ће излазити само по материјалу и по потреби на два односно на више од једног табака, и излазио он ма на колико табака, за то није нуждан Ваш пристанак, пошто Ви и онако на њему и у њему скоро ништа не радите.

А ваљда тек не држите за неки огроман посао коректуру, коју обављате за време званичних часова.

На завршетку и опет Вам велимо г. Мато: Ви нисте дорасли за статистичара автономног,

нити ћете Ви бити у стању да га уредите и да што урадите.

За тако место и звање треба мало друкчији детићи да га уреде и да од њега наш народ има користи. Ви ћете моћи с брда с дола можда и прописати делокруг статистичарски, ал се Ви први не ћете по њему владати. Њиме ће се моћи опсенити простота, као и другим установама код нас, ал која вајда кад код нас обично неспремни и лењи људи долазе на места, за које се иште *човек*.

Ви сте г. Мато просто протекционалско радикалско чедо, ком је за Ваше кортешке услуге требало наћи какво место, и пошто Вас јису могли метути за школског надзорника, за која је места требало прече — сродније душе — и заслужније за странку људе поставити; то се створило за Вас статистичарско и уредничко место, и кад сте то, онда се не размећите, ћутите и молит се Богу за здравље радикалско и њихово царство, на ма оно и „устараборско“ било.

Књижевни оглас.

Изишла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

О П И С

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МОНАСТИРАЊ 1753.

Приоштно: Димитрије Руварац.

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије.

Изашла је из штампе нова школска књига, под насловом:

ШКОЛСКА ДЕЦА

НА

СЛУЖБИ БОЖЈОЈ

УПУТСТВО

ЗА

ПРАВОСЛАВНЕ УЧЕНИКЕ СРП. ОСНОВНИХ ШКОЛА

нако да у св. цркви на богослужењима суделују.

Издање Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — Цена је књизи 20 потура.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штамарије по 4 круне од брошираног примерка. Укорићен 5.— К.

Српска Манастирска Штампарија.

ИЗВОД

из

СРПСКЕ ГРАМАТИКЕ

ЗА I. И II. ГИМНАЗИЈСКИ РАЗРЕД

САСТАВИО

ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ

изашла је из штампе. Цена је књизи 1 круна. Школска књига је ова одавно понестала, и ђаци наши нису је имали, те се јако осећала потреба да се приреди ново издање што је и учињено. Г. автор није жалио труда, да ову књигу допуни и на ново преради, а српска манастирска штампарија изда.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ

2—2, 58

Овим се расписује стечај на 40 питомачких места у Архиепископском православном српском свештеничком конвикту у Ср. Карловцима за школску годину 1905/6.

Компетовати могу православни Срби ученици у српској православној великој гимназији Карловачкој, без обзира на сталеж својих родитеља. Првенство имају синови конвиктских чланова.

Питомци имаће у Конвикту стан, постељу са постељином, доручак, ручак и вечеру, огрев и осветлење и купатило, а дужни ће бити плаћати месечно унапред 36 К.

Питомци се морају покоравати реду и надзору, који је прописан правилима за питомце свештеничког Конвикта.

Сваки питомац долазећи у Конвикат дужан је имати најмање: потпуно одело (зимско и летно), са обућом, 6 кошуља, 4 гаћа, 4 пресвлакуше, 6 пари чарапа (или 12 пари обојака) 6 ципних мараме, 6 пешкира, чешаљ, четку за зубе, четке за хаљине и ципеле, сапун, вике, 4 сервијете са беоцугом, означенима почетним словима његова имена.

Молбе, са последњом школском сведоцбom, ваља поднети потписаном Патронату најдаље

до 17 (30) августа о. г., којег дана ће бити и решење.

Патронат Архиепископског правосл. српског свештеничког конвикта у Ср. Карловцима 11. (24.) јулија 1905.

Тајник

Председник

Радослав Марковић, Јован Јеремић,
парох у Ивици. окр. протопрезвитер Карловачки.

НАТЈЕЧАЈ

2—2, 56

Ове 1905/6 школске године тражи се један учитељ на српску основну школу у Модричи, Босна (код Босан. Шамца).

Годишња плаћа је 1300 круна (хиљаду три стотине круна), слободан стан, огрјев, башча и послуга. Плаћа ће исплаћивати сваког мјесеца унапријед.

Учитељу је дужност, да поред школске наставе, која је за српске основне школе прописана, повјерену му дјецу учи и црквеном пјенију, те обвезан је при сваком богослужњу у цркви за пјевницом појати као и да приређује ва овдашњом омладином Светосавску Бесједу и по потреби друге забаве.

Учитељ, који је вјешт музици те хармоничном појању и пјевању и с тим могао поучавати нашу омладину ноталном појању и пјевању имаће првенство, а за то би још пристојно и награђен био.

Натјецатељ треба да докаже:

1. Да је Србин православне вјере;
2. Да је оспособљен бар са добрим успјехом за учитељско звање,
3. Да има свједоцбу о моралном и политичком владању од политичке области.

Рок натјечају до 1. Августа.

У Модричи (Босна) 5. јула 1905. године.

Српска православна црквено-школска општина.

Илија Кољић,
предеједник.

Број 354. П. 1905.

60, 1—1

СТЕЧАЈ

Овим се расписује стечај на место једног привременог учитеља и две привремене учитељице на паралелкама, у срп. вероисповедној доњоградској школи у Земуну. Како учитељ, тако и обе учитељице постављају се провизорно за школ. год. 1905/6.

Годишња плата је како учитељу тако и учитељицама 1000 круна, 200 кр. у име станарине и 100 круна месног доплата.

Учитељи и учитељице су дужни предавати „Школском уредбом“ прописане предмете у оном разреду, који им одређен буде. Осим тога учитељу спада у дужност, да на свима богослуженима у цркви поји.

Компетенти нека се обратe својим ваљано инструисаним молбеницама до 12/25. августа 1905 на управни одбор срп. правосл. црквене општине.

Из седнице управног одбора срп. прав. црквене општине у Земуну, држане 23. јула 5. августа 1905.

Перовођа: Тома Марковић. Председник: Др. Влад. Николић.

СТЕЧАЈ 2—2, 57

Ради сталног попуњења учитељског места у срп. прав. школи Батосечкој, толнавак жупанија, овим се стечај расписује. Плата је учитељско — певческа следећа: 1.) од пара 4 круне, сада има 50 пари, свега 200 кр. 2.) за повторну школу из варошке благајне 120 кр. 3.) годишња припомоћ из епарх. Школског фонда 200 кр. 4.) један воз сева од вароши, вредност 30 круна. 5.) 4 метера дрва од вароши, вредност 20 круна; 6.) 10. 1281 квадрат. земље, при времено је дата у аренду за 320 кр. на ову учитељ плаћа државни порез. 7.) 20—25 круна годишњи приход уз свештеника. Став: две простране патосане собе, две кујне, спајз, подрум, бунар, штала. — Стечај истиче на Велику Госпојину. Првенство имају оспособљене мушке особе. Молбенице се шаљу долепотписатоме.

Батосек (Bátaszék Tolna megye), 10 ог јула 1905. године.

Михаил Мађаревић,
председник.

СТЕЧАЈ 2—2, 52

Овим се отвара стечај ради сталног попуњења два учитељска места на православној српској вероисповедној основној школи стапарској (епархија бачка) са ниженаведеним беривом. И то:

1. На оставком Душана Ђирилова ово су берива:

- у новцу годишња плата — 760 круна
- Осам и по ланаца (по 2000 квадрати) добре ораће земље на коју учитељ државне терете плаћа.
- Слободан стан са кухињском баштом.
- За кречење свог стана годишње 20 круна
- Петогодишњи доплатак по државном закону 100 круна.

2. На оставком Жарка Благојевића ово су берива:

- у новцу годишња плата 900 круна
- у име стана и огрева годишње 140 круна
- Петогодишњи доплатак по државном закону 100 круна.

Осим школ. уредбом прописаних дужности у дужност спада учитељима и I и II. да од Благовести до Крстовдана — кад на њих ред дође — врше појачку дужност на стапарској водичкој капели у ком случају имају бесплатан подвоз. И да у смислу решења Нар. Школ. Савета бр. 407/1901 и 393 ex 1903. имају у повторној школи наставу држати без права на посебну награду. — У разредима ће учитељи предавати које им м. школ. одбор у договору са м. учит. збором додели.

Компетовати могу само потпуно оспособљени учитељи. — Добро инструисане молбе имају молителџи до Преображења (6 августа) т. г. поднети овомесном школском одбору.

У Стапару 24. јуна 1905. године.

Бошко Поштић, Сима Буњевчев,
перовођа. председник школ. одбора

Бр. 249/905.

61, 1—1

СТЕЧАЈ.

По наредби вел. Патроната од 9/22. јулија 1905. бр. П. 59/64. расписује се овим стечај на упражњено место учитеља гимнастике на срп. правосл. вел. гимназији новосадској.

Плата учитеља гимнастике износи 1200 к и станарина 400 к на годину.

Молителџи имају своје молбенице са потребним документима поднети потписаној управи до 27. августа о. г. по н. кал.

У Новом Саду 25. јулија 1905.

Управа срп. правосл. вел. гимназије.

Ад бр. К. 1052. 1036. 1323 и 1322. 274 ex 1905. 2—2, 55

СТЕЧАЈ

на смрћу упражњено место сист. парох. помоћника при храму св. Великогученика Георгија у Сомбору, III. плаћевног разреда са припадајућим беривима. Молителџи имају своје ваљано инструисане молбенице поднети овој конзисторији до 20. августа (2. септембра) 1905. године укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду, 30. јуна (13. јула) 1905. године.

Митрофан с. р.
Епископ.

Ад. бр. К. 482, 532/380. ex 1905.

2—2, 59

К. 548./475. ex 1905.

46, 3—3

СТЕЧАЈ

на упражњено место пароха у Арад-Гају, с којим је местом склопана плата VI. плаћеног разреда и стална годишња припомоћ од сл. града Арада у износу од 570 К. — Компетенти имају прописно инструисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 18. септембра (1. окт.) о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 5/18. јуна 1905. године.

Председништво.

ЕДИКТ.

Овим се расписује едикт за несталим јеромонахом манастира Бешенова о. Јустином Ђурчићем с позивом, да се има у року од 90 дана од дана првог уврштења овог едикта у овом листу овој конзисторији пријавити ил лично предстати ил свога правозаступника пријавити, иначе ће се дисциплинарни поступак и без њега обавити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 31. маја (13. јунија) 1905.

Георгије с. р.
Патријарх.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена и като имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

11—24, 8.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Поједини бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филири од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не пријају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарнице у Ср. Карловцима. 520. 1905